Any V. Núm. 230 - Barcelona, dijous, 29 de juny de 1933

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA
Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Encara són els monàrquics els enemics de Catalunya

PERTANY A LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

REPÚBLICA I ANTI-REPÚBLICA

La causa dels fets del 10 d'agost

El més significatiu de la vista d'aquest procés contra els culpables dels esdeveniments de la nit del 10 d'agost passat, és el canvi d'actitud dels processats i de llurs defensors; durant el primer període de les sessions, fins la interrupció que tingué lloc el darrer divendres, tant els defensors com els defensats es produïren amb una gran impertinència, era evident el propòsit de convertir la vista en un míting monàrquic. Ve, després, un estroncament d'uns quants dies; en aquest endemig s'opera una reviscolada del sentiment republicà. I, en reprendre's les sessions, es nota una més gran prudència per banda dels monàrquics. Els defensors es limiten a rondinar i els encartats militars vesteixen de paisà. Som lluny d'aquells dies que s'exhibien uniformes, o que les guerreres eren dutes respectuosament per uns guàrdies civils a tall d'ordenances, mentre llurs propietaris gallejaven en cos de camisa dins la Sala del Suprem. Què ha passat? Sembla que entre les dues dates hi hagi un munt de temps i no es tracta més que de tres dies.

Però en aquests tres dies, els republicans s'han recordat que la República ha de viure de l'esforç dels que l'estimen, i han dit «prou!» Immediatament els que, amb fatxenderia, descomptaven la caiguda del règim, han sentit la pròpia feblesa, que un moment, per deixadesa dels altres, havien oblidat. I han comprès que s'havien atribuït una força que no tenien.

Ja era hora! Però l'alegria del triomf no ens impedeix de creure que aquest advertiment als monàrquics s'havia de fer abans. Ni un sol dia la República s'havia de veure escarnida i ofesa en la persona dels seus representants.

Es un mal costum dels països indolents deixar sempre que els fets precedeixin les actuacions. Hom s'estalvia l'esforç de preveure i de prevenir. Però les institucions viuen miserablement entre baralles entre tràgiques i grotesques.

* * *

S'ha citat com a precedent d'aquest procés el dels firmants del manifest revolucionari del desembre de l'any 1930. Aquells que, després, constituïren el primer govern provisional de la República. La vista de la causa constituí una requisitòria contra la monarquia. Els acusats i els defensors hi feren el paper de fiscals i jutges. El règim, així atacat, reaccionà feblement. I tothom comprengué que estava a l'agonia.

Això fou aleshores; però ara les coses són molt diferents. No és tot u un règim podrit fins al moll o un règim naixent i ple de vida. Contra un sistema desballestat, és possible fer agitació des del banc dels acusats i des de la presó, i la consciència pública ho aplaudeix.

Però el règim que ho tolera, fatalment ha de morir. Més exacte: això sols esdevé en règims ja difunts.

I és que llavors que un govern no és un govern, ni la Justícia és justa, ni els Parlaments legítims, la funció directora, la definició del dret, la facultat de representar el poble recauen damunt els homes del carrer; sovint en la persona dels que seuen a un banc dels acusats. De fet, estem en un període revolucionari.

Però una revolució parteix d'un estat anòmal per retornar a la normalitat. Si no, si la revolució només es fes per establir una gatzara contínua (com pensa algun pocasolta de la nostra terra), aquesta revolució seria un crim tan odiós com el comès per aquells homes injustos contra els quals es drecen els revolucionaris. No. La revolució, duent al Govern, als tribunals, als Parlaments, aquells homes que eren al carrer, o a la presó, no fa més que restablir l'equilibri; posar cada cosa al seu lloc: després, tot aquell que des del carrer o al banc d'acusats vulgui jutjar l'obra dels poders legítims, és un enemic de la Justícia i de la voluntat popular. Perquè les revolucions es fan d'un cop, precisament per no tenir de fer una revolució cada dia.

I és una moral ben diferent la d'un règim quan es sap decrèpit o quan es veu ple de vida i de forces. En un cas s'ajup, s'aplana davant dels que l'acusen; tot per aquesta puixança dels imponderables que el desarmen. En l'altre deixa caure el pes de la llei damunt el culpable.

A dalt, els processats, amb els generals Cavalcanti i Fernández Pérez en primer terme
A baix, un grup d'advocats defensors

Tractant-se d'un atac a la República, no hi ha mancat l'agressió a Catalunya i a l'Estatut. Un altre cop els fets demostren allò que la raó ensenya: és a dir, la relació que tenen Catalunya lliure i la República democràtica.

A Catalunya, a hores d'ara, tothom n'està convençut. Només dos sectors, els uns orbs i els altres inconscients, ho desconeixen.

Els orbs són la gent de la Lliga que, per aquests dies que un advocat llençava a la cara del senyor Anguera de Sojo la paraula de «catalán!» com un insult, s'entretenien des de les columnes de *La Veu* dient que en temps de la monarquia hi havia més llibertat que ara. (Altrament, ja hem parlat més amunt d'aquesta descomposició i falta d'autoritat moral que, segons alguns esperits superficials, pot confondre's amb la llibertat.)

Els inconscients pertanyen a determinades capes del partit que té el govern de Catalunya, que encara no s'han adonat de la partida que juga Catalunya damunt l'escaquer de la seva història, i amb polítiques menudes i baralletes de casinet seguides de reconciliacions de vodevil, sembla que es proposin estovar-nos — i, si no fos pel despertar que ara s'observa arreu a Catalunya, bé ho aconseguirien — i deixar-nos desvalguts el dia de demà que calgués lluitar per les nostres llibertats.

De Dijous — a Dijous

Amb una tenacitat exemplar, de la qual ben pocs altres exemples trobariem, el poeta Lòpez-Picó tira endavant, des de fa dinou anys, l'única revista literària catalana, batejada, com per un pressentiment feliç, amb un nom antonomàsic: La Revista.

Ja ho hem remarcat més d'una vegada. Ací, on les publicacions catalanes d'un cert to no poden viure gaires anys, el cas d'una revista desinteressada, mantinguda durant un tan llarg nombre d'anys, és de remarcar i de lloar.

Gràcies a La Revista, *que a més a més dels números publicats en aquests dinou anys, ha editat deu dotzenes de llibres, han estat possibles moltes coses, han trobat acollida moltes activitats i han pogut comptar amb un òrgan d'expressió molts escriptors que potser, mancats de lloc on encabir llurs produccions, haurien hagut de tenir aquestes en un fons de calaix o no les haurien escrites mai.*

Tot el que ha passat a Catalunya i a tot el món, ha trobat el seu ressò a les planes de La Revista. *Són incomptables els homes de lletres de les darreres generacions que han debutat en les seves hospitalàries pàgines.*

Durant molts anys, aquesta publicació ha estat l'única amb què els catalans podiem comptar, l'única que podiem anomenar quan algun foraster ens preguntava pels òrgans d'expressió literària.

I tot això, aquesta tasca constant i tenaç, acompanyada de satisfaccions, però també de disgustos i mals de cap, ha estat l'obra personal de Josep Maria Lòpez-Picó, sobretot d'ençà de la mort del malaguanyat Joaquim Folguera.

S'ha dit de vegades que La Revista *era l'òrgan d'una capelleta. Un simple repàs als indexs dels dinou anys de la publicació basta per a provar tot el contrari. Potser més aviat ens planyeriem, per la nostra banda, d'un massa benèvol eclecticisme, que no pas de l'existència d'unes barreres infranquejables que pocs originals fossin capaços de salvar.*

I pel que fa a això de les capelletes, més d'una vegada hem sostingut la necessitat i la conveniència que n'existissin unes quantes, com més definides i limitades millor. Però això sols és possible en les literatures molt desenrotllades, i desgraciadament el món de les lletres catalanes no és encara prou poblat perquè puguin coexistir, amigues, indiferents o enemigues, unes quantes capelles literàries. Per això es comprenen moltes coses que ara no vindria a tomb explicar, i una que sí que hi ve: que La Revista *hagi hagut d'ésser, per força, una publicació eclèctica.*

* * *

Però no era pas aquest el curs que volíem seguir en començar aquestes ratlles.

Voliem comentar el darrer número de La Revista, *aparegut fa pocs dies, un número de dues centes cinquanta pàgines, en el qual, com per a fer constar la continuïtat de la renaixença catalana, es contenen unes quantes sèries de respostes a diverses enquestes, que bé mereixen una atenció i són capaces de desvetllar moltes reflexions.*

Però no ens sap gens de greu haver-nos desviat d'aquest camí, entretenint-nos a elogiar la tasca de La Revista, *que és tant com dir la del seu animador constant, Josep Maria Lòpez-Picó.* — C.

MIRADOR INDISCRET

Del Congrés de l'Esquerra

Durant el dissabte i diumenge darrer s'ha celebrat el II Congrés d'Esquerra Republicana. Les sessions corresponents a la tarda i al vespre de dissabte es caracteritzaren per la seva extrema virulència, cosa que motivà que algun orador s'expressés en termes no del tot cordials.

—Que el ministre de la Governació — feia el senyor Lluhí — fos el superior jeràrquic del senyor Terradelles, proposat governador general de Catalunya, vol dir que forçosament el conseller de Governació havia de trobar-se sota una duplicitat de poders que el forçarien a negligir els interessos de la nostra terra?

—Sí — va fer ràpid el senyor Macià.

—Sí! No! — corejaren udolants un centenar de veus alhora.

Que es desacrediti un altre

—El senyor Esplà — prosseguí l'*opinionard* Lluhí — m'assegurà que de fer-se les coses tal com havíem projectat, abans de cinc setmanes serien traspassats els serveis d'ordre públic que són dels més importants. Ja heu vist com no ha estat el mateix que a la Conselleria de Governació hi hagués una persona que, com el company Terradelles, gaudia de la plena confiança del senyor Casares, com que hi hagi una persona que no la té.

—Però és que el del govern civil de Barcelona — interrompé el senyor Macià —, és un problema espinós. I si forçosament s'ha de desacreditar la persona que ocupi el càrrec, val més que aquesta no sigui del partit.

N'hi ha que tenen sort

Com a intervenció afortunada, cal esmentar també la d'aquell congressista representant de La Garriga, que, desillusionat en veure que li aprovaven la proposició que presentava sense necessitat de defensar-la, va demanar la paraula per emetre el seu discurs.

Al cap de set minuts d'oratòria esquerrana, la proposició, que ja havia estat aprovada, va ésser rebutjada sorollosament pel Congrés amb uns marramaus de consideració.

Un nou estil

Dilluns de la setmana passada, amb motiu del comiat del ministre de Marina, Lluís Companys, com a President del Parlament català, fou inaugurat el Saló presidencial de la Cambra, la magnificència del qual encara ha estat augmentada amb peces provinents de l'ex-palau Marcet del Passeig de Gràcia.

El senyor Companys n'anava cantant les excellències, tot remarcant, de passada, el luxe del seu despatx ministerial madrileny. Aquesta tasca era compartida pel decorador Santiago Marco, que té cura de les obres.

En un grupet a part, el diputat Galés, aquell del «llac pestilent de la juridicitat» i «del dret nou de cara al poble», deia a uns collegues que ja l'han consagrat a «personalitat»:

—Aquests mobles són estil Lluís Companys.

La dèria reformista del diputat gairebé rabassaire ha trobat una manera ben curiosa d'arreconar els Lluïsos XV i XVI.

L'«home a l'aigua»

El flamant ministre de Marina, aquella mateixa tarda, no es cansava d'estrènyer mans i repartir somriures d'un ministerialisme més o menys ben estudiat.

Entre pastís i pastís, copes de tisana i bocades de fum blau, els comentaris i afalacs lliscaven cordials i potser una mica convencionals.

El dantonesc Joan Casanoves, tinent d'alcalde i elevat a la presidència de la nostra Cambra parlamentària per la gràcia d'una crisi no gaire graciosa, s'acostà, amb la copa als dits, al senyor Companys, i li digué amb una rialleta mig irònica:

—Per tu, que ets home a l'aigua.

Tots dos rigueren la facècia, però el senyor Casanoves semblava voler dir que la presidència de la Cambra potser duraria més que l'actual ministeri de Marina.

Fren rabassaires disfressats?

Aquell mateix dia, al lloc on paren els autos que porten els personatges oficials al Parlament, n'hi havia un amb una bandereta espanyola i amb les insígnies del Ministeri de Marina, brodades. A l'interior, al lloc del volant, dos mariners.

Sortien una colla de periodistes. Un, adonant-se de l'auto oficial, exclamà:

—Fixa't! Dos mariners autèntics!

Un altre contestà:

—Vols dir que no són dos rabassaires disfressats?

Ha fet l'aprenentatge

Quan el senyor Companys s'ocupava dels assumptes de la terra havia intervingut personalment en mants afers del camp a Malgrat, vila eminentment agrícola. Els malgratenc per tal de complimentar-lo, en alguna ocasió, el convidaren a anar a pescar.

Aquests dies, en assabentar-se que el senyor Companys havia estat nomenat ministre en el nou Govern, i precisament ministre de Marina, els comentaris han abundat, sovint marcats d'ironia pagesa. Així era fàcil de sentir converses com aquesta o per l'estil:

—En Companys, ministre de Marina?

—No m'estranya — responia un altre sornaguerament —, tothom sap que aquí havia vingut moltes vegades a tirar l'artó.

I un altre arrodonia:

—Sí, aquí va fer l'aprenentatge!

Tot sigui pel laïcisme

Dimecres passat l'Església celebrava Sant Lluís Gonçaga, i el flamant ministre de Marina també...

Les seves amistats de Barcelona, per tal de quedar bé, li enviaren sengles telegrames de felicitació. Destaca l'enviat pel *regisseur* del Parlament, senyor Dalmau Costa, que n'expedí un d'enternidor fet en vers, que començava així:

En este día glorioso
y para vos tan festivo
. . . . . .

Ignorem el final, però amb el que transcrivim ja n'hi ha ben bé prou.

Secrets a grans veus

Quan el grup de *L'Opinió* es reuneix secretament, segurament per pendre els espectaculars i demolidors acords a què els seus components ens tenen acostumats, ho fa amb tota dissimulació al segon pis de l'Ateneu Barcelonès. Primer entra el capità: Lluhí. Un quart després ho fa Terradelles o Comes. Més tard arriba Xirau (Joaquim). Finalment, tot xiulant un *blue* per despistar millor, hi fa cap Casanelles.

Passen dues o tres hores. Quan els acords són presos, els cinc díscols personatges van deixant la docta casa del carrer de la Canuda amb la mateixa prudència i ordre amb què ho havien fet en entrar-hi.

Però totes aquestes precaucions i circumspeccions fallen precisament per l'interès que desperten. Els ordenances del vestíbul de l'Ateneu, a cada periodista que veuen entrar, li pregunten:

—Que passa alguna cosa?

—No, que jo ho sàpiga — contesta l'interrogat —. Per què?

—Oh!, com que aquesta tarda s'ha reunit el grup de *L'Opinió*!

Diplomàcia

El governador civil senyor Ametlla, diumenge passat, a l'Estadi de Montjuïc es decantava a favor de l'«Athletic de Bilbao», i el seu secretari particular, l'amic Gifreda, jugava a favor dels madrilenys.

La nit del partit, En Gifreda ho contava a uns amics fent el seu somriure:

—Mireu, el governador m'ha guanyat vint-i-cinc pessetes.

D'entre els oients n'hi hagué un que no sabé estar-se de comentar:

—Apa, Gifreda, quina diplomàcia!...

Apreciacions

Quan l'«Athletic» obtingué el seu primer gol, hom remarcà que l'equip del Madrid es desmoralitzava visiblement. Algú de la tribuna sentencià amb aires profètics:

—Ja són a l'aigua. Aquests madrilenys només són bons per a desinflar-se.

No es féu esperar la resposta oportuna, en forma de senyor que signava, tan discretament com podia, l'alcalde de Madrid senyor Rico, tot dient:

—Veureu, tot són apreciacions...

Obstrucció

A l'Hotel Segur, del carrer de Claris, s'estan subhastant, entre altres, tot d'objectes procedents de la liquidació de Can Llibre. Un barceloní prou conegut, el popular Juanito Marsans, es dedica diàriament a fer una mena d'obstrucció, apujant fins a preus sols per ell assolibles, paraigües, quadros, pipes angleses, tot el que surt. Sobretot, sembla voler el senyor Marsans, que no vagi a parar res a mans plebees. Devia ésser per aquest esperit obstruccionista que l'altre dia adquirí, després d'una disputada puja, uns magnífics pantalons de seda... per a senyora.

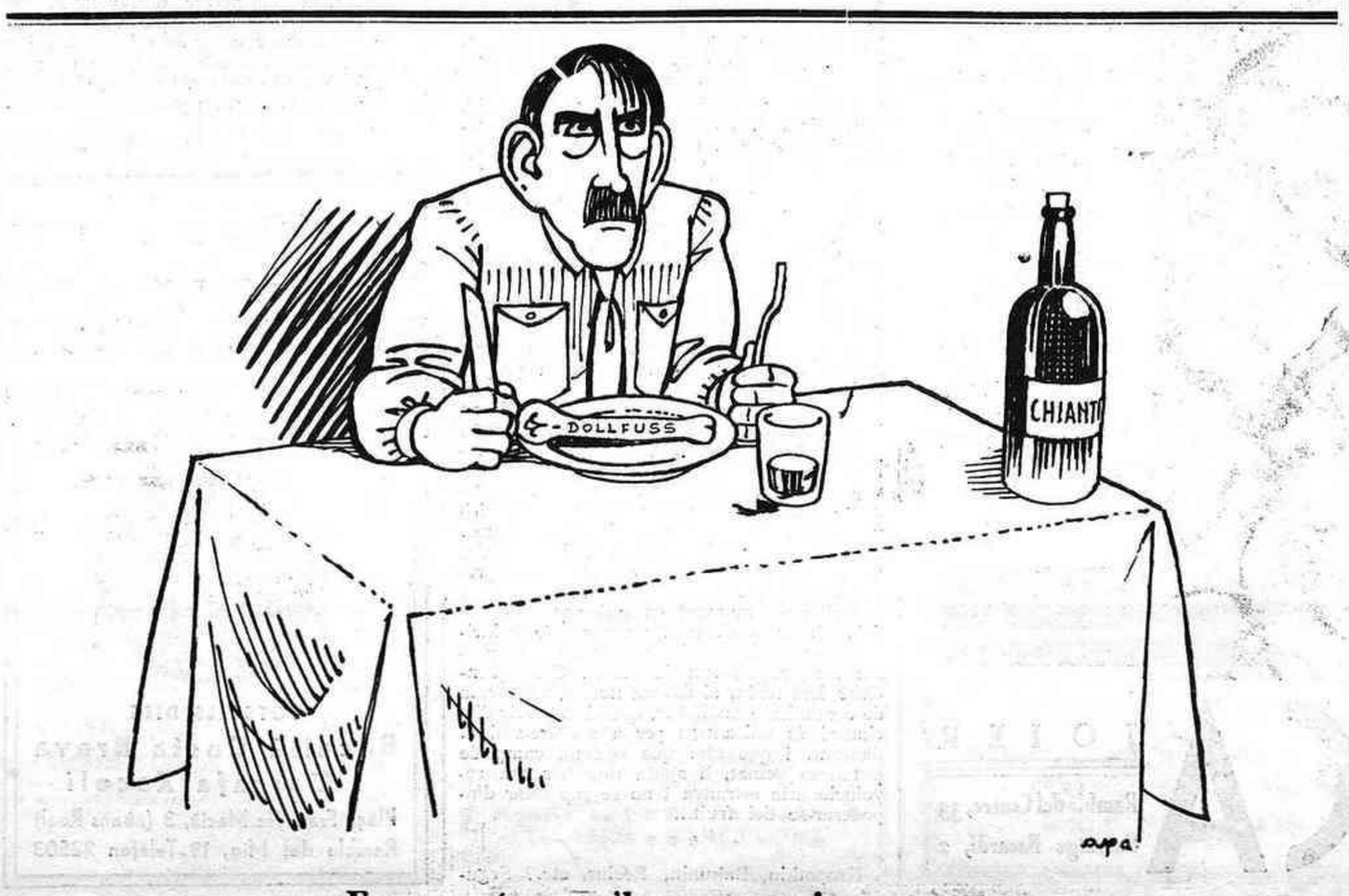

—Verament, no m'ho pensava!...

(c) Ministerio de Cultura 2006

AL LLARG DEL TEMPS

Tres aspectes de l'anarquisme

A les darreries del segle passat es produí a Europa, i va repercutir a Barcelona, un moviment anarquista intens. Els Kropotkin, els Reclus, els Malato, els Grave, els Malatesta, etc., el capitanejaven a fora. Els Vera, els Mella, els Prat, els Urales, els Lorenzo i d'altres, feien exactament el mateix ací. Aquests homes no eren pas uns analfabets; això vol dir que aquell moviment tampoc ho fou, al contrari.

Felip Cortiella i d'altres traduïen al català i organitzaven representacions de les obres de Brieux i d'Ibsen, al Teatre Apol del Paral·lel. A aquestes representacions assistia la intel·lectualitat barcelonina, que es barrejava amb el públic obrer. Josep Prat publicava una revista quinzenal titulada *Natura*, en la qual, demés d'inserir-hi els articles doctrinals imprescindibles, s'hi va encendre una aspra polèmica a propòsit del superhome de Nietzsche. Leopold Bonafulla i Teresa Claramunt, dos dels que foren empresonats a Montjuïc a conseqüència de la bomba del carrer dels Canvis Nous — Bonafulla era sabater, i redactava els articles a la mateixa taula damunt la qual manipulava les sabates, entre les piles de cuiro i la clàssica olla plena de pastetes blaves —, editaven un setmanari titulat *El Productor Literario*, el qual més endavant fou convertit en una revista quinzenal amb el nom de *Páginas Libres*. Francesc Pujols, que aleshores acabava de deixar de banda la poesia amb gran astorament del senyor Maragall, hi va escriure uns articles d'un lirisme detonant, els quals signava amb el pseudònim d'Augusto de Altozanos, Didac Ruiz hi començà a fer els jocs malabars amb la literatura i la voluntat que després acabà d'ampliar a *El Poble Català*. S'hi publicà en fulletó l'obra filosòfica, avui oblidada, del filòsof Guyau.

L'anarquisme del segle passat anava, doncs, de bracet amb uns senyors importants; a més a més, mantenia una certa amistat amb personatjassos grossos com Schopenhauer, Nietzsche i un senyor alemany, per cert molt espès, que s'anomenava Max Stirner; i a través d'En Cortiella, era amanit amb una punta de sal i pebre catalans. Vol dir que no era un anarquisme ruc, vaja.

Es deixarà convèncer?

Un estol d'estudiants, tarats de literatura, es cremaven les celles llegint la *Crítica de la raó pura*, els *Parerga* i *Paralipòmena*, l'*Humà, massa humà*, i la polèmica enverinada que es descabdellà entre Wagner i Nietzsche.

Tot i el procés de Montjuïc, gràcies al qual hom procurà donar-li un tomb terrorífic, aquell anarquisme era net d'impureses. Quan algun exacerbat es desfermava, tirava contra el personatge que als seus ulls encarnava la tirania burgesa; per exemple, contra Cánovas. Encara a ningú no se li havia acudit convertir el fet d'anar-se'n a un camp a omplir un sac de patates o de buidar calaixos d'estanc, en una afirmació de principis revolucionaris.

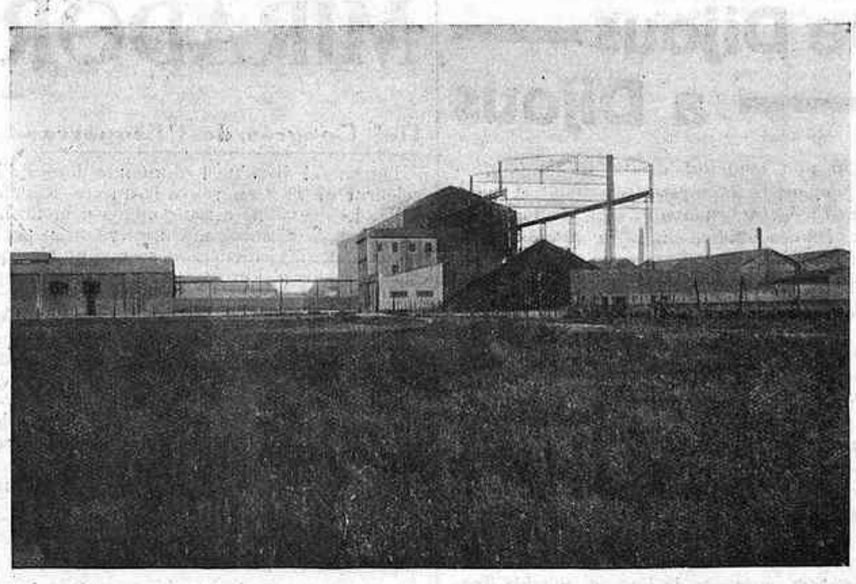

Davant de can Cros hi havia un terreny

De tant en tant, queien a Barcelona una mena de perseguits italians que, als dos dies d'ésser aquí, demostraven més aptituds per a viatjar per les plataformes del tramvies i per a anar de bracet amb les noies del districte cinquè, que no pas per a fer prosèlits. Es deixaven ajudar graciosament pels camarades. Bon punt, però, arribava al moll un vaixell que vingués d'Itàlia, s'hi entafuraven i cap a Buenos Aires manca gent, on les seves aptituds revolucionàries especials solien trobar camp més ben abonat.

Pels centres de barriada, pel cafè Espanyol i pels pobles, hom veia homes amb ulls d'illuminat, la mirada girada cap dins, per tal d'abstraure's del món i poder contemplar a pler la seva Arcàdia interior, les butxaques plenes de diaris i de fullets. Es passaven les hores devorant paper imprès, o bé escrivint unes interminables literatures redemptores...

De resultes del procés de Montjuïc, els anarquistes eren perseguits com a rates; no els deixaven un sol moment de respir. Tot això, mentre sortejaven la persecució de la qual eren objecte, encara tenien lleure per a submergir-se en el doctrinarisme angèlic de *La Conquista del Pan*, del príncep Kropotkin, o en les vastes perspectives de la *Geografia Universal*, de l'avi Elíseu Reclus. Coneixien idiomes i sabien remenar diccionaris, si calia...

* * *

Bé. Pels volts del 900 s'inicià el corrent immigratori a Catalunya. El país s'industrialitzava de pressa i calien braços. Els d'aquí no bastaven i, per tant, n'hagueren de venir de fora.

Amb la immigració va venir una moral nova, molt semblant a la del que emigrava a Amèrica creient que aquell país era encara una mena de Xauxa.

En ésser ací, hi havia immigrat que descobria moltes coses. Per exemple: que l'olla de tomàtecs crus, amb pa, la ceba coenta que feia plorar els ulls i omplia l'estómac de xardor, o el bitxo recargolat que cremava la llengua, podia ésser substituït amb avantatge per l'escudella i la carn d'olla i pel solemne arròs diumenger del país; que els peus descalços podien ésser encabits, en comptes d'unes espardenyes d'espart, en uns mitjons i en unes sabates. En fi, aprengueren de guanyar-se la vida.

Imagineu-vos l'enorme trasbals que ha de produir en l'esperit d'una persona qualsevol el fet de passar de sobte d'un estat de misèria crònica a un relatiu benestar. Es una mena d'enlluernament; de la foscor més negra es passa en un dir ai a la llum més clara.

Els immigrats descobriren ací una nova Amèrica, amb la qual, probablement no comptaven. I es disposaren a fer d'*americano*, amb l'empenta pròpia del desig llargament covat. Val a dir que ací trobaren facilitats de tota mena. Una llei d'accidents del treball, feta a mida per a ésser interpretada amb picardia; nombroses germandats que pagaven subsidis; i unes fàbriques, com la de can Cros i la de cal Andreis, en les quals l'accident del treball, combinat amb el subsidi de les germandats i els jornals que pagava la fàbrica, podia arribar a fer una quantitat rodona. El seu desig més pregon consistia a poder posseir un tros de terra o una caseta al seu poble. I d'un lloc o altre, naturalment, n'havien de sortir les misses. En aquest cas, sortiren de l'accident del treball.

Els condemnats de Montjuïc

La cosa anava de la següent manera. Hom es feia soci de totes les germandats. Després es proveïa d'àcid nítric i se'n tirava unes gotes — les primeres a la fàbrica, les altres a casa — a la mà o al peu. L'àcid obria una llaga que podia durar, ben alimentada, setmanes i setmanes. Mentrestant, hom anava cobrant subsidis, jornals i, finalment, l'accident. Un cop curat se n'anava al seu poble a realitzar el seu somni. Vint anys enrera, al meu país, hi va haver una epidèmia important de llagues d'aquesta mena. Va durar fins que les germandats suprimiren el subsidi i les fàbriques acordaren controlar-lo seriosament. Fer això i desaparèixer l'epidèmia, va ésser tot u.

A cal Andreis ho feien d'una altra manera. S'escapçaven els dits de les mans amb les ganivetes de tallar llauna, tot i que a les màquines hi havia, davant de la ganiveta, un protector de ferro. Però els dits de les mans valien diners. El petit, quaranta duros; tots dos, vuitanta; el del mig, cent seixanta. Es donava el cas que es tallaven un sol dit, el del mig, o bé els dos dits petits alhora, compreneu? La veieu dibuixar-se la moral?

Doncs ara, un cas de *comunismo libertario* que resulta força instructiu. Es produí l'any 900, ja veieu si fa anys. Encara, com qui diu, la teoria no havia arribat als estudiosos.

Davant de can Cros hi havia un sorral, un erm clapat d'atzavares i basses d'aigua, en les quals es criava boga, nomenat el Gorc. Aquell terreny, naturalment, tenia propietari.

Doncs bé, els immigrats s'hi installaren i el poblaren d'hortets. Hi sembraven cebes, patates, tomaqueres, etc. Quan calgué urbanitzar-lo, perquè el poble creixia, no se'n volien anar de cap de les maneres. *El terreno era suyo, puesto que lo habian cultivado.* I no hi valien escriptures, ni res. Calgué apel·lar a les ràzzies, a l'empaitada, a disparar trets enlaire i àdhuc a l'empresonament per tal de treure'ls-en.

Arribà un moment en què per conducte dels Sindicats s'establí un punt de coincidència entre l'anarquisme difús del segle passat i aquesta mena de moral. Conseqüències? Les tenim al davant nostre, en forma de comunisme analfabet, que si fa servir diccionari és únicament per a asseure-s'hi al damunt, i que així que veu un camp de patateres gemat, li agafa una frisança revolucionària estranya i no se sap estar d'apoderar-se del fruit...

* * *

Kropotkin, Bakunin, Reclus, etc.? Segurament que si a un comunista llibertari dels d'ara li'n parléssiu, us diria amb menyspreu:

—*¿Quiénes son estos tios? ¿Unos chupatintas?*

Hom ha bandejat com un llast inútil, com una nosa destorbadora, el lliure joc de les idees, de la intel·ligència, de les lluites socials.

Hom vol una repartidora de pressa; avui, per no esperar demà. Una repartidora amb dret de primacia, sembla, dels primers que l'han reclamada.

Els temps, però, progressen, i, com és natural, el que en podríem dir les idees avançades també segueixen un ritme progressiu.

L'anarquisme de les darreries del segle passat tenia la mania de llegir. El comunisme d'ara té l'obsessió dels camps de patateres i dels calaixos d'estanc. El llegir el destorba; l'escriure li fa angúnia. En llegir remuga, com els bous, i quan escriu, converteix l'Estat en un secreter, la qual cosa vol dir que depassa els límits revolucionaris per a entrar de ple en el terreny del miracle.

Encara hi ha més. Hi ha el comunisme tramviaire, per a ús exclusiu dels que porten un caixetí de bitlletatge o una maneta de conduir a la mà.

Va néixer amb la República; ha crescut i s'ha fet gran al seu costat. Com que aquesta li ha permès cridar — la monarquia l'apallissava i ell s'estemordia —, s'ha arribat a creure que tot el món era seu.

Al tramvia, ara, s'hi llegeix la *Soli*, *La Tierra*, *C. N. T.*, *La Novela Ideal*. A certes hores del dia o de la nit, fa l'efecte que és un terrat ple de roba revolucionària posada a eixugar.

Els tramviaires s'apiloten entorn del motor i comenten els articles de *La Tierra*, els manifestos del carnet número 41, o s'hi passen les ordres de vaga general de demà... que no secunden.

Tot això, però, a dins dels cotxes. I és que el tramviaire només és comunista llibertari mentre és al tramvia i va enfundat dins del seu uniforme de vellut amb botons de metall blanc. Així que se'l treu, el mateix pot devenir un petit propietari que un burgès que fabrica lleixiu, que té camió de propietat per a repartir-lo per les tendes i xofer; en un tender meticulós, o en un carboner del Gurugú; en un rellotger que ven rellotges a terminis i no admet dilacions més o menys comunistes amb el pagament.

En treure's l'americana, la *Soli* o *La Tierra* es queden a la butxaca; els principis comunistes també.

Quan veieu pujar un cobrador a l'hora del relleu, notareu que el primer que fa és acostar-se al conductor tot brandant amb la mà la *C. N. T.* i posant-s'hi a parlar en veu baixa. Una altre amenaça de vaga?, penseu, posseïts d'una certa basarda.

Mireu-li aleshores les sabates. Són roges, de fang d'argila. Això vol dir que encara no fa un quart que regava el tros. Aquell tramviaire és propietari, en efecte, d'un tros de terra de regadiu, situat en una estribació d'un Gurugú dels que volten la ciutat i el cuida com si en comptes d'un comunista llibertari fos un propietari autèntic.

No ho enteneu? Doncs s'explica molt fàcilment. I pel cantó de l'empelt immigratori, que ha infiltrat una moral nova en les idees avançades, la qual permet estirar tot el que calgui més el braç que no la mànega revolucionaris, i ésser comunista i propietari o burgès alhora, naturalment que en profit propi. Això per començar. Després, si de cas, ja en parlarem de la revolució social definitiva.

JAUME PASSARELL

Brillants magnífics, tallats amb un art perfecte, muntats amb una ciència que centuplica llur esclat.

J. ROCA JOIER

Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

Uns diners ben gastats ho seran comprant a la FIRA DEL DIBUIX

RESTAURANT

GLACIER

TOTS ELS DIES

Bacallà Costa Brava i Garrafa Xacolí

Plaça Francesc Macià, 3 (abans Real)
Rambla del Mig, 19 - Telèfon 22503

L'APERITIV

Una tartana. — L'altre dia, anant per una carretera de l'Empordà, vaig veure una tartana. Era una tartana de molta edat, però conservada com aquelles senyores que tenen tot el cabell blanc i encara desconeixen l'existència del fetge i d'aquesta cosa tan vaga, tan màgica i tan nebulosa que se'n diu l'artritisme i serveix per explicar totes les catàstrofes inexplicables. La tartana que jo vaig veure era d'aquelles que tenen un ventre barroc i una vela pesant pintada de color de caputxa de frare. Pels dintres era folrada d'un vellut vi ranci sofert per aguantar el pes de les anques de quatre generacions. Com a tartana, puc afirmar que era del millor que es feia ara fa quaranta anys. La tirava un cavall negre amb els pèls i els instints en estat natural, dominats només una mica per l'autoritat d'una noia sense edat i sense caràcter que era l'única persona que ocupava la tartana.

La visió d'aquesta mena de carruatge em va dur l'enyorança de l'època del gas — època que jo amb prou feines he aconseguit —, em va dur l'enyorança d'aquells dies que anar pel món en tartana era una cosa perfectament respectable i acreditada. Avui dia enfilar-se en un fòtil d'aquests és com disfressar-se de *Castell dels Tres Dragons*, vull dir que no és un acte gaire ben vist i que si us atrapen lligats al ritme de les potes d'un cavallet i dels sotracs d'una tartana, és molt possible que us prenguin per un que s'ha llevat del cementiri i que va una mica venut.

Però jo no puc fer-hi més, jo trobo que no hi ha res que lligui tant amb el paisatge del nostre país, ni amb la manera d'ésser de la gent, com anar amb tartana. Hem aconseguit posar les carreteres, les gorres, les samarretes i una certa epidèrmica i barroera imbecil·litat al ritme dels autocars, monstruosos i escandalosos; però el millor de tots nosaltres, aquella part olla i tendra i deliciosament desguitarrada, la part més irreductible del nostre cor, encara va al ritme de les tartanes.

Som gent que vol fer veure que va de pressa, que té un positiu interès per la velocitat, que intenta pendre's de bona fe aquella estúpida màxima britànica que el temps és or. Tot això ho diuen les gasetilles dels diaris, els discursos dels polítics i les llaunes dels marits quan volen fer passar gat per llebre a les pròpies i pacients esposes. Però tot això jo crec que és mentida. Si en el nostre país es reuneixen mitja dotzena d'homes d'una mitja edat i amb una mida mitjana d'intel·ligència, veureu que ben de seguida aquesta mitja dotzena d'homes es posen d'acord per cantar les excel·lències d'aquella època que la moral, les ambicions i els prejudicis anaven a cavall d'una tartana, i que allò de la tartana donava gust de debò; i per poc que espremin el tema veureu de seguida més d'una llàgrima que penja de la cua d'un ull.

Jo sóc un admirador de les tartanes i de l'època de les tartanes; per això l'altre dia, en aquella carretera de l'Empordà, em varen venir a la memòria tots els moments més colorits de la meva felicitat infantil. Perquè una tartana és un moble vell com una calaixera isabelina o com un barret de palla, però així com aquestes dues coses em mereixen tot el respecte dels cadàvers ben dissecats, una tartana enganxant-hi un cavall i ficant-li una noia dins, es converteix en una cosa viva, tan anacrònica com vulgueu, però viva i sobretot espantadissa i un bon tros desesmada pel tuf de l'essència i per les rodes de goma que li freguen el cos i li passen al davant.

Les criatures que pugen poden saber moltes coses, ésser molt espavilades i llurs papàs els poden fer passar cinquanta mil gustos, però les criatures que pugen ignoraran la joia de poder anar en tartana, de sentir el sorollet dels picarols i de les ferradures del cavall, aquella música de les tartanes, molt superior a la música malhumorada i monòtona dels automòbils i a la música sardanapàlica dels avions.

Jo recordo ara totes les tartanes correctes i totes les tartanes indecents i desgavellades de què he fruït en els primers anys de la meva vida. Des d'aquelles lleugeres com un tel de ceba pintades de groc de llimona i tirades per uns cavallets de nyigui-nyogui, carregats de fums i amb una cabellera llarga i ondulant com la Cleo de Merode, fins aquelles tartanasses sofertes, inflades de reuma, que aguantaven dotze i quinze places sense dir un ai! i tirades amb tota calma per una mula negra d'anques de plom, plena de pertot arreu com aquelles vídues que hi ha pels pobles, que tenen quatre quartets, que han passat un feix de desgràcies i que mai no perden la gana.

Difícilment avui dia, en els vostres viatges i en les vostres excursions, podreu associar en els records la personalitat de l'auto de lloguer o del Ford aprofitat d'un amic vostre, com associàveu abans la personalitat indiscutible dels coixins d'una tartana, del color de la seva vela, de les exigències del seu cavall o del pessimisme del seu tartaner.

Jo de tartaners n'he conegut de molt bons. En recordo ara un que tenia el negoci a Badalona i que li deien En Puça. En Puça era un aristòcrata dintre el gremi. Tenia tres dependents i sis cavalls. Les seves tartanes eren sòlides i d'un pes considerable, totes d'un negre enxarolat i d'unes portes que tancaven perfectament com els mobles dels bons ebenistes. En Puça se'l considerava el millor subjecte per servir una tartana a una senyora una mica histèrica i carregada de romansos que volia un cavall fiat, un seient tou i un tartaner ple de miraments. Perquè aquest home, sempre vestit amb la bruna negra, era sec i esgrogueït com un pinyol amarg; era de les persones que tenien una visió més negra del món i es pot dir que no creia en res; però quan havia d'aconduir una senyora o una família de tons molt conservadors, En Puça no callava mai, dialogava amb el cavall i amb els passatgers, però la seva conversa era d'una falsedat emmidonada, no se li escapava ni una ombra de renec, ni res que pogués fer les més lleus referència a l'anatomia ni a la fisiologia. En Puça era allò que se'n diu un gat dels frares i un diplomàtic perfecte.

En Puça, i altres homes de la seva qualitat, han desaparegut asfixiats per la benzina. Alguns, en el moment de la catàstrofe de les tartanes, aprengueren de mecànic, es compraren un Ford o un Chevrolet de segona mà amb l'estómac a passeig i es defensaren com pogueren. Però la majoria es varen morir de tristesa, i varen emmudir com els picarols de les tartanes.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

(c) Ministerio de Cultura 2006

CURSES A MONTJUIC

Notes d'un espectador

Si ens decantéssim a fer d'aquests teoritzadors, tan de moda en els temps que correm, als quals agrada de transcendentalitzar a tort i a dret, l'auto ens proporcionaria un tema vastíssim. Cal dir que no fóra inèdit. Com tantes altres coses que tampoc hi tenen cap culpa, l'auto ha estat víctima de les especulacions mentals més desenfrenades per part de filòsofs que només tenen d'automobilista el que qualsevol ciutadà pot tenir de ferroviari pel fet d'utilitzar el tren per als seus desplaçaments.

Aquella sortida de tretze cotxes entre espetecs i fumera fou, espectacularment, el punt més deliciós de la cursa. Després, ja s'hi barreja aquell altre interès de seguir la posició dels corredors, i l'espectador «conscient» es dedica a apuntar volta per volta el pas dels corredors. Però la majoria se'n cansen aviat. Així que un corredor porta alguna volta de diferència amb els que no n'han perduda cap, se li enreden els números i es lliura simplement a constatacions de memòria, vist que no pot refiar-se del

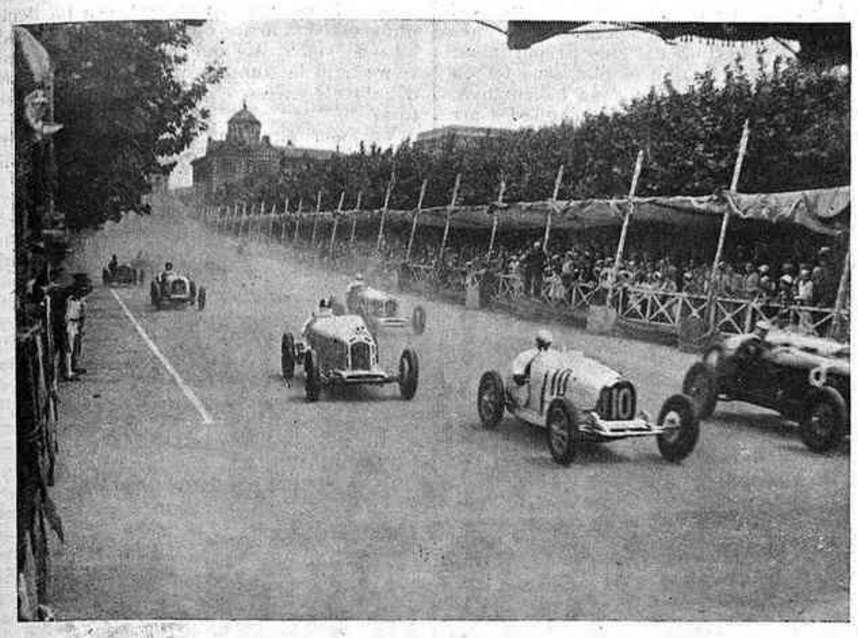

La sortida: Nuvolari (8), Palacio (10), Someiro (18)

Llavors parlaríem de l'època moderna com d'una època en què la idea de velocitat ho domina tot, de la nova mentalitat creada per la difusió de l'auto, de l'empetitiment del món gràcies als moderns mitjans de comunicació, i de tot de coses així que, com totes, tenen la seva part de veritat, però només una part. El món és massa complex perquè puguem dir que la nostra edat és la de l'auto i concentrar amb aquesta frase, que només en dóna un aspecte parcial, totes les característiques de l'època en què vivim.

Si fóssim uns Marinetti — cosa que els nostres amics no deuen desitjar, ni nosaltres tampoc, encara que si ho fóssim no ens n'adonaríem — fóra fàcil d'engegar-se pels camins de la lírica aplicada als progressos de la mecànica, i fer frases que només són espaterrants en qui les pronuncia, sobre la velocitat, el dinamisme, i altres excessos.

No; més val pendre's les coses més naturalment i considerar simplement l'auto com una bella cosa, a més a més molt útil, i les curses de velocitat com un espectacle emocionant i d'una bellesa que es fa sensible a qualsevol espectador, per poc assabentat que estigui del que és un turbocompressor ni dels avantatges dels pistons de metalls lleugers.

Que ho diguin si no els visitants del darrer Saló de l'Automòbil, la majoria dels quals només apreciaren l'aspecte exterior dels models exposats, i els milers d'espectadors que diumenge passat omplien el circuit de Montjuïc, seguint amb interès les vicissituds d'una cursa de velocitat pura que arrenglerà entre els seus participants uns quants asos del volant de prestigi internacional.

La majoria d'espectadors, per sort, eren dejuns d'apreciacions tècniques i incapaços de saber com i per què aquestes proves, que semblen tan purament esportives, han influït en la construcció de cotxes de tal manera, que bona part dels progressos assolits es deuen als ensenyaments—això sí, caríssims—obtinguts en aquest gran laboratori que és un circuit o una pista.

Però tant li fa. Cal deixar això als professionals del banc de proves i del túnel aerodinàmic, i, sense necessitat d'embrancar-se en tecnicismes, fruir d'una festa que té el marc incomparable dels jardins de Montjuïc, un marc que diumenge s'orlà d'un fistó de gentada estremida pel brunzir dels motors rodant a sis mil voltes, amb el soroll literalment esquinçant dels compressors i aquella olor d'oli cremat, sorolls i olor que emborratxen com una mala cosa.

marcador ni dels altaveus, el primer perquè funciona retardat i amb equivocacions, i els segons perquè a penes es poden sentir.

* * *

Com en totes les manifestacions esportives, ha d'haver-hi un ídol. Les preferències en aquest sentit es decanten per Tazio Nuvolari, l'italià de granota vermella com el seu Alfa Romeo, que, deu anys enrera, ja ens impressionà corrent en moto a l'Autòdrom de Terramar. D'aleshores ençà la seva fama no ha fet sinó créixer, i quan, amb la seva dona, passa empenyent el cotxe cap a la línia de sortida, és rebut amb aplaudiments. Però després havia de baixar en l'admiració del públic. Ningú no deixa de reconèixer-li que és una perfecta màquina de córrer, tan perfecta com un cotxe de curses; però a l'espectador no li agrada que l'interessat ho sàpiga tan bé. El públic aprecia la seva manera de conduir, més impressionant encara perquè és prou espectacular, i confirma amb admiració els seus guanys de terreny a cada volta fins a posar-se al cap. Però aquest home que passa davant de les tribunes guiant amb una mà i aguantant amb l'altra la taronja que es menja i fent altres demostracions de seguretat com si en lloc d'anar a cent per hora passegés a motor alentit, va ésser trobat reu de *paveria*, terme poca-solta, però molt esportiu i que no hi ha altre remei que registrar-lo en cronistes fidels. A la darrera volta, l'*as dels asos* va sortir del viratge amb el cotxe completament atravessat a la pista. Un del nostre costat va dir:

—Els que ensenyen de conduir diuen que sempre es frena sobre la butxaca. Però els corredors professionals frenen sobre la butxaca de la casa.

Però nosaltres vàrem pensar que un viratge amb patinada causa l'admiració dels badocs, mentre que un viratge sense patinada causa la dels entesos.

I acabada la cursa, amb gran sentiment dels que apreciaren les grans dots de Lehoux i de Vimille, planyeren la desgràcia de Tort, i admiraren l'assenyat conservadorisme de Zanelli i Palacio, ningú no tingué la sensació d'haver perdut el matí.

I aleshores començà aquella gran desfilada de gent a peu i la corrua interminable d'autos que «se deslizaban como un enjambre de tortugas» com va escriure fa anys a *La Vanguardia* un cronista de societat que després va fer un bon casament.

ROADSTER

Curs de gimnàstica hitleriana per als redactors del *Berliner Tageblatt* i altres diaris semblants

(*A. I. Z.*, Praga)

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiterisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots als esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flasco, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—*Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines* Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties*

Mirant a fora

El pacte dels quatre

—El pacte dels quatre — deia Léon Meyer — vol dir: dos contra un, i el quart fumant la seva pipa.

Naturalment, volia dir que els dos són Mussolini i Hitler, l'un Daladier i Mac Donald el que fuma la seva pipa.

Els nazis piguiponegen

Tothom sap que Einstein és jueu i que, per tant, no podent viure a Alemanya, diversos països li han ofert càtedres. També tothom sap que la seva famosa teoria de la relativitat és d'una comprensió a l'abast solament de poques persones al món, entre les quals no es deu comptar pas el redactor d'un òrgan hitlerià, la National Socialistiche Zeitung, *que ha escrit (el subratllat és nostre):*

«El jueu Einstein pot fer empassar als francesos totes les seves doctrines sobre la tercera dimensió; *el que és el poble alemany, no es deixarà pas ensarronar amb invencions semblants.»*

"The most..."

Entre sessió i sessió de la Conferència Econòmica Mundial, els delegats i periodistes s'entretenen jugant al que se'n diu the most, *que vol dir* el més. *Es tracta de designar, entre la multitud de delegats, el més hàbil, el més lleig, etc.*

Heus ací alguns guanyadors: el més elegant, Cordell Hull; el més alt, el baró Frankenstein (guanyador sense discussió i per unanimitat); el més ric, Patenôtre; el més germànic, Jung, el delegat italià; el més gras, Litvinoff; el més desnarit, Hymans; el més bigotut, Hugenberg; el de més bella barba, el professor suec Cassel. La designació del delegat més japonès fou suspesa fins a l'arribada de Titulesco, que, com tothom sap, és romanès.

Lapsus lleu

El fet que per a les reunions de la Conferència Econòmica s'hagi destinat el Museu Geològic, ha donat lloc a moltes bromes. Però totes han estat batudes per una carta el sobre de la qual fa circular Cordell Hull pels passadissos. Diu així:

«Mr. Cordell Hull, cap de la delegació americana a la Conferència monetària i econòmica. Museu Zoològic. Londres.»

Modèstia

—Així, no pagueu els deutes a Amèrica? —pregunta a Daladier un delegat de l'Europa central.

—Estem esperant...

—Però precisament és francesa la dita que qui paga els seus deutes s'enriqueix...

—Oh, França no és ambiciosa — replica Daladier tot somrient.

Pessimisme

Es tracta d'un periodista que, gràcies a vint anys de passadissos al Palais Bourbon i al Luxemburg, ha acabat espantosament escèptic. Li preguntaren què pensava de la Conferència de Londres.

—Penso — digué — que ens costarà carissima, com totes les conferències dites econòmiques.

Hom li reprotxà el seu pessimisme.

—No sóc pas pessimista — protestà —. Veig les coses tal com són.

Aleshores, Rappoport, deixà sentir d'entremig de la seva barba:

—Es això justament el que és propi del pessimisme!

Fa onze anys

A Gènova, fa onze anys, va haver-hi una altra Conferència econòmica, l'iniciador de la qual fou Lloyd George.

*L'*Evening Standard, *de Londres, recorda algunes coses ocorregudes després d'aquesta Conferència:*

«Pocs mesos després de clausurada, el primer ministre italià, Facta, fou derrotat i hagué de cedir la plaça a Mussolini. El delegat alemany Rathenau, morí assassinat. El principal delegat anglès, Lloyd George, s'hagué igualment de retirar. Els francesos — governant Poincaré — ocuparen el Ruhr. Stambuliski, primer ministre de Bulgària, era assassinat. Ioffe, un dels delegats soviètics, es suïcidà.

»Alguns anys després, un altre delegat rus, Krassin, morí, completament descoratjat. Un altre, Rabovski, era exiliat. I encara un altre, Txitxerin, era suspès en el seu càrrec.

»L'únic sobrevivent d'aquesta delegació, i també prengué part a la Conferència de Gènova, és Litvinoff, comissari d'Afers estrangers.»

Deutes i deutes

Segons conta el News Chronicle, *una dona de Marylebone, un dels barris de Londres, es va negar resoltament a pagar l'impost que li corresponia, i que era de vint-i-quatre lliures i catorze xilings.*

Convocada a l'oficina recaptadora per tal d'explicar la seva actitud, declarà:

—No puc pagar. Però he promès de fer exactament el que Anglaterra ha ofert als Estats Units: pagar els interessos de la quantitat que dec.

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les

Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

PROBLEMES INTERNACIONALS

La frontera del Slesvig-Holsten

Com que Dinamarca consisteix en una península i moltes illes, té una frontera pel cantó de terra relativament curta. Però, així i tot, aquesta frontera ha estat durant molts segles el gran problema nacional de Dinamarca.

Espanya també té una frontera curta, els Pirineus. Però es tracta d'una separació muntanyosa, difícil de travessar, que constitueix un obstacle natural a les comunicacions entre ambdós costats de la serralada.

En canvi, la frontera entre Dinamarca i

Molí de la planúria danesa

Alemanya, no té res de fix; no hi ha res que, geogràficament, pugui fer de partió entre els dos pobles. El territori en qüestió, que els danesos escrivim Slesvig-Holsten, és una gran planúria, en la qual les propietats dels danesos es barregen amb les dels alemanys. La frontera és una línia més o menys arbitrària, que no pot ésser fixada d'una manera absoluta i que, en efecte, en el transcurs dels temps s'ha mogut d'una banda a l'altra.

Des del segle XII, la província de Slesvig-Holsten fou un ducat danès, que s'estenia des del riu Kongeaaen al nord fins Hamburg al sud.

Al segle XVIII, l'època dels grans moviments liberals, en què en molts pobles, regnats per monarquies absolutes, es desvetllà la consciència nacional, Slesvig-Holsten passà per diverses vicissituds que acabaren en 1773, en què tot el país quedà de Dinamarca. Més tard, al segle passat, hi havia d'haver algunes insurreccions contra els sobirans danesos, i una guerra i tot amb Prússia, que acabà en 1850 amb la victòria dels danesos.

En 1864, quan Bismarck començava la seva obra de la unitat nacional, tornà a haver-hi una guerra entre Dinamarca i Alemanya. Però aquest país no era ja el de quinze anys enrera, i li tocà perdre. D'altra banda, estava aliat amb Austria, i Napoleó III de França evità una intervenció armada a favor de Dinamarca, proposada per Anglaterra.

Bismarck no s'acontentà amb la part de la província que era purament alemanya, sinó que establí un límit molt més septentrional, incorporant així població purament danesa a la unitat alemanya.

Per gestió de l'emperador de França, en el tractat de pau constava un paràgraf, el cinquè, determinant la celebració d'un plebiscit per tal de resoldre la situació de la minoria danesa sotmesa a Alemanya. Aquest plebiscit no tingué mai lloc, i Napoleó, vençut pels prussians sis anys després, no pogué pas fer que la seva suggestió fos realitzada. Als habitants danesos del Slesvig els tocà de viure cinquanta anys sota un jou feixuc.

Encara que foren prohibides i castigades totes les manifestacions de l'esperit danès, aquest persistí malgrat la persecució. Un poble no en suprimeix mai un altre amb mesures repressives, ni esmerçant tota la seva superioritat material. Això els catalans ja ho saben prou bé perquè calgui explicar-los-ho.

Acabada la guerra mundial amb la desfeta dels Imperis centrals, es volgué normalitzar la qüestió del Slesvig amb un plebiscit, que tingué lloc en 1920, i gràcies al qual Alemanya hagué de cedir a Dinamarca bona part de territori. Amb això el problema entrava en una altra fase.

La lluita armada per la frontera, passà a ésser una lluita de cultures. De totes maneres, el govern danès dotava d'escoles amb mestres alemanys i d'esglésies amb pastors alemanys, els nuclis germànics que havien romàs dintre el Slesvig.

I la lluita de cultures és, de vegades, més perillosa, perquè, faltant-hi la brutalitat, invita a l'optimisme i a deixar-se gronxar en somnis de pau, mentre l'adversari treballa d'amagat.

Dinamarca, nació sobretot agrícola, i amb una fort moviment cooperatiu, que començà ja a principis d'aquest segle, ha volgut utilitzar-lo a assegurar la frontera del Slesvig. Ha cregut que repartint les terres en petits lots als camperols, i establint així moltes llars daneses, creava la més forta resistència a la penetració alemanya.

No es donava cap importància a les reunions i manifestacions dels alemanys a la part meriodional del Slesvig. Però després de l'adveniment de Hitler al poder, les manifestacions i la propaganda alemanyes van pendre tot un altre caràcter.

Els nazis van començar a travessar la frontera, lluint l'uniforme i fent propaganda estil nazi. Comptaven, és clar, que Dinamarca és un país sense exèrcit.

Com que el nazisme va néixer amb uniforme, i sense uniforme no val res, el govern de Dinamarca prohibí l'ús de tot uniforme, i les escaramusses nazistes no s'han repetit. D'altra banda, comprometien el règim i el seu instaurador.

Ara, el que poden seguir fent els nazis és, com abans, per mitjà de la cultura, provar de germanitzar el Slesvig. Però això ja és més difícil, com la història ho ensenya.

TAGE NISSEN

No torneu a casa sense passar per la FIRA DEL DIBUIX. I no hi torneu amb les mans buides

Balneari de Cardó

(Província de Tarragona)

Altura: 650 metres sobre el nivell del mar

Temporada oficial: 15 de juny al 30 setembre

Prodigioses aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.

Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetis.

Estació ideal dels infants.

Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc.

Pensió completa des de 15 pessetes.

Habitacions des de 4 pessetes.

Xalets per a famílies.

REFERÈNCIES:

S. Samsó, Petxina, 3, pral.-Telèfon 18235

Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 89

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: **també:** Viatges individuals a **preu fet,** Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del **70 %** que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

ELS AFICIONATS AL CINEMA

Un programa de films amateurs

La projecció de films amateurs que tingué lloc dimarts de la setmana passada al Fèmina vingué a coronar el segon concurs de cinema amateur amb tant d'èxit organitzat pel Centre Excursionista de Catalunya. Una molt nombrosa concurrència assistí a la sessió, circumstància que palesa fins a quin punt les activitats dels nostres aficionats tenen la virtut de despertar un moviment d'interès i de curiositat damunt del públic. El cinema dels aficionats és avui ja una activitat vinculada als moviments artístics barcelonins. Dimarts, el públic pogué apreciar la situació actual d'aquesta activitat gràcies a la projecció pública d'una selecció dels films premiats en l'esmentat concurs.

S'havia fet una tria que permetia la confecció d'un programa variat i no massa extens. Nou films seleccionats d'entre els trenta-quatre premiats. Diguem-ne alguna cosa.

Delmir de Caralt presentà *Un repòrter mecànic,* que vol ésser una reconstrucció del que era un rotllo d'*actualitats* d'abans de la guerra. L'autor, amb la cooperació d'alguns elements del Junior F. C., ha reeixit extraordinàriament en aquest treball de reconstrucció arqueològica. Una precisió minuciosa, que no exclou del tot una punta d'ironia. Hi ha un humor latent en totes les escenes, sense que per això hom caigui en la temptació de fer caricatura. L'autor ha volgut crear la ilusió perfecta, no sols curant d'una manera que podríem dir erudita la posta en escena, el vestuari, el mobiliari, els gestos àdhuc, és a dir tot el que afecta el contingut, sinó que també ha tingut cura de donar a la cinta, amb la retolació i color *sui generis,* totes les aparences d'una pellícula vella. Un moviment de càmera en començar i alguna presa de vista molt moderna és el que distingeix aquesta còpia, quant a tècnica cinematogràfica, d'un original del temps. El mateix autor presentà també un fragment del seu diari cinematogràfic de viatge, titulat: *Alpina.*

Eusebi Ferré donà amb *Castigadors castigats* una mostra del cinema còmic de l'aficionat. Es interessant el film, perquè l'autor ha tingut una exacta consciència dels mitjans de què disposava i ha treballat dins els límits que aquells mitjans li imposaven. Un assumpte eminentment cinematogràfic, uns actors amb aptituds, una visió neta del desenvolupament fan de *Castigadors castigats* un assaig de film còmic força reeixit. Els *gags* són bons i, encara que no originals, són ben realitzats, i això sol ja és digne de remarcar. El públic rigué molt i, tractant-se d'un film còmic, ens sembla això el millor aplaudiment que podia esperar.

El pur documental es trobà admirablement representat amb el film de Joan Prats: *Abelles.* Una cinta emocionant pel contingut i realitzada amb una gran perícia. Resulta un documental de gran precisió i claredat pedagògica, tret amb una qualitat de fotografia que no ha d'envejar res als films professionals del gènere. Alguns dels episodis de la vida de les abelles són impressionants de debò, i la continuïtat del film revela un laboriós treball de muntatge que acredita l'autor de la cinta.

El film d'avantguarda era representat per una cinta de Domènec Jiménez titulada: *Ritmes d'un dia.* Ritmes lluminosos, imatges mòbils d'una plàstica suggestiva, relligades amb gran destresa en un moviment total que palesa el sentit del ritme i dels valors lluminosos que posseeix l'autor. El film ofereix hàbilment alguns dels tòpics obligats en aquest gènere de pellícules que semblen ésser estudis pràctics de cinematografia amb els quals l'autor no pretén lliurar-se sinó a una labor de depuració de l'ofici i de l'estil.

Isidre Socias presentà *Riu avall,* una cinta enginyosa, amb la qual l'autor s'ha dedicat a una laboriosa presa de vistes que acusa un esperit inquiet i dotat. Sens dubte hi ha tot al llarg del film una sensació flotant de divagació, sobretot al final. Val a dir que l'autor sembla que presentà el seu film sota la rúbrica d'avantguarda.

Un reportatge històric, *L'any 1932 a la pantalla,* documental sobre les manifestacions públiques a Barcelona durant un any particularment agitat en aquest sentit, obra de Llobet Garcia; un film d'excursionisme d'A. Fabra, *Un campament a Sant Maurici,* i la cinta d'I. Salvans, *Orient,* més interessant pel contingut exòtic, xocant de pintoresc, que per la realització un xic descordada, completaven el programa.

La necessitat de cenyir-se a un programa susceptible d'ésser donat en una sola sessió obligà a una tria que no podia compendre tots els films dignes d'ésser donats en públic. Hi havia per exemple encara «*El Siglo*» *es crema, Els pescadors de la vila de Roses,* de J. Fontanet; *Vara de freixe,* d'E. Ferré, i altres, i diem altres, perquè no havent-los vist tots, no volem, en ésser desmemoriats, passar per injustos.

L'èxit que obtingué la sessió ha d'estimular els nostres aficionats a prosseguir amb més entusiasme que mai en el camí emprès.

JOSEP PALAU

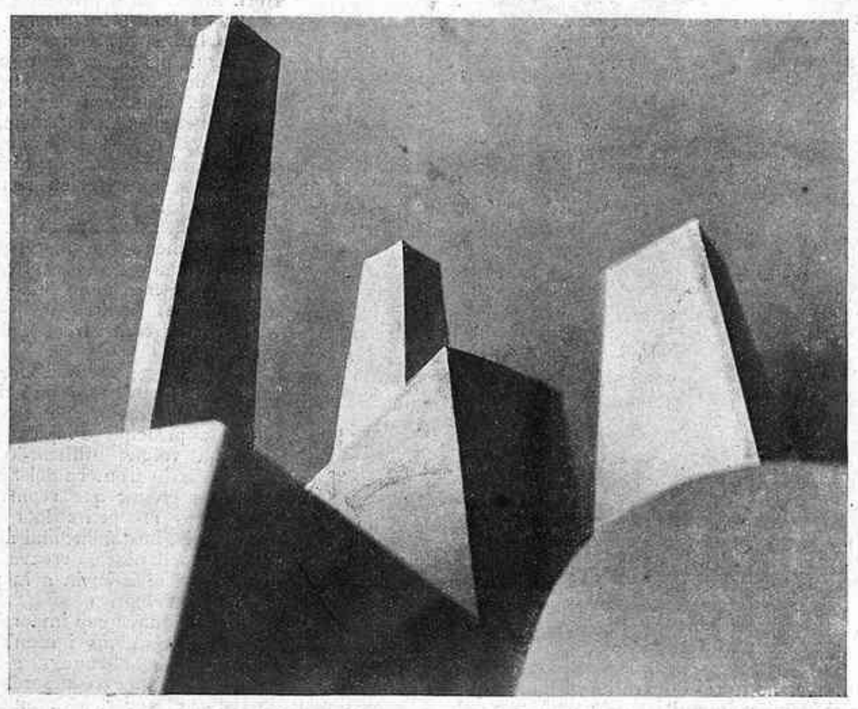

«Ritmes d'un dia», per Domènec Jiménez

Res millor que una obra d'art per embellir una paret. Un dibuix omple perfectament aquesta funció

CURIOS SENSACIONAL

En el País del Scalp

ENTRE LOS CAZADORES DE CABEZAS

Meravellós document de l'Amèrica inexplorada. Sense trucs! Autèntic!

COLISEUM

A més a més l'operetta

UNA HORA CONTIGO

amb Chevalier-Mac Donald

Es un film PARAMOUNT

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

De les 3 tarda a la 1 matinada

Reportatges Cineac

Cuba Perla Antillana

(Documental sobre el cultiu del tabac i la collita de la canya)

Noticiari Fox Sonor

(Ultimes informacions mundials)

CATIFA MAGICA FOX

L'OEST D'AVUI

PANORAMA

Una nova obra de Lubitsch

Quinze anys de cinema són una llarga història. Hi ha gaires autors de films capaços de resistir-los, de saber-se renovar?

Potser no gaires. Potser, també, Ernst Lubitsch és un d'ells. Com ha escrit André Levinson, Lubitsch és «una naturalesa de camaleó que agafa sense esforç el color de tots els medis i s'adapta sense decaure a l'època i a l'ambient».

Lubitsch passà del teatre al cinema, d'un teatre de reacció contra els excessos de l'expressionisme. Lubitsch, ja dedicat a la cinematografia, volgué treballar, no per a un públic reduït, «selecte» i més o menys esnob, sinó per a la multitud. Fou l'època de *Danton,* de *La dona del Faraó,* de *Sumerun.* Després d'aquests films, que una punta d'humor i de grotesc privava de caure en la grandiloqüència, Lubitsch passà a Amèrica. Allí demostrà el seu domini dels grans espectacles, del maneig de les multituds. Però la seva veritable personalitat necessitava alguna altra cosa, i Lubitsch es llançà en cos i ànima a una obra que li feia ilusió: *El vano de lady Windermere,* segons la famosa comèdia d'Oscar Wilde.

Aquest multiforme Lubitsch, que ha portat l'opereta filmada a un grau de perfecció inigualat, després del famós *If I had a million,* ha produït una obra ben diferent: *Trouble in Paradise.* Es tracta d'un embolic policíac entremesclat de sàtira i de paròdia, destinat a tenir en suspens l'espectador.

Es diu que en aquest film, Lubitsch restableix els drets de la imatge, que tantes vegades hem vist abandonats a favor d'un diàleg feixuc; que el *découpage* és ja més que d'un virtuós, d'un jonglador; que l'exposició de la narració és imprevista i ben lligada; que els intèrprets són molt ben triats...

«Madame Bovary»

Es diu que el conegut director Jacques Feyder desitja portar a la pantalla la célebre heroïna de Flaubert.

Es digué que Feyder tenia la intenció que fos la seva muller, Françoise Rozay, qui encarnés el paper d'Emma Bovary. Però ella mateixa ho ha desmentit en una carta intelligent, com poques actrius sabrien escriure-la. Llegiu-ne aquest tros, si no:

«Puc recordar-vos que Emma Bovary tenia vint anys el dia del seu casament i vint-i-set el dia del seu suïcidi i que amb els seus bandós negres, diu Flaubert, els seus grans ulls, el seu nas recte, el seu caminar d'ocell, era tan trista i tan reposada, tan dolça i tan reservada alhora, que al costat d'ella us venia un encís glacial, com el que fa estremir en certes esglésies, sota el perfum de les flors barrejat a la fredor dels marbres. Espero que aquesta cita us farà veure la inversemblança del rumor.»

Annabella a Nova York

Annabella ha agradat als americans. El crític cinematogràfic del *New York Times,* no pas donat als excessos ditiràmbics, ha escrit:

«Gràcies als encisos i l'art d'aquesta adorable actriu coneguda amb el nom d'Annabella i algunes escenes captivadores del camp francès i de la Costa Blava, *Fa falta un company* (amb aquest títol passa a Amèrica *Paris-Mediterrani*), el nou film francès que es projecta actualment al Teatre de la Cinquena Avinguda, és molt interessant, malgrat el seu argument bastant *pompier.*»

Mentrestant, sabem que Annabella ha passat dos mesis i mig a Viena, rodant un film amb Gustav Frölich, dirigit per Paul Fejos, que porta el títol provisional de *Conserva el somriure,* i dintre poc començarà a treballar en *La Batalla,* amb Charles Bayer.

Gustav Frölich

Annabella ha fet el viatge de retorn amb Gustav Frölich, que ha de rodar un film a París, on ha fet, entre d'altres, aquesta declaració.

—El meu somni ha estat sempre de rodar la vida d'Arthur Rimbaud. Sempre he pensat que no hi ha cap altre poeta la vida del qual sigui tan «cinema» com la d'ell. Desgraciadament, a hores d'ara, és poc probable que pugui arribar a realitzar aquest film a Berlín. I no goso esperar que París m'ofereixi la possibilitat de realitzar el meu desig més fort. Crec que ningú no podria mostrar-se indiferent davant una vida com la de Rimbaud, tant a França com a l'estranger, perquè ja deveu saber que és el poeta francès més llegit i estimat fora de França.

«La Batalla»

Aquest film, del qual parlem com havent d'ésser interpretat per Annabella i Charles Boyer, s'inspira en la novella de Claude Farrère i és dirigit per Tourjansky.

El postor en escena s'ha sentit atret per l'oposició entre el Japó tradicional i el Japó guanyat al progrés mecànic. Annabella i Charles Boyer, previs assaigs de maquillatge, han provat que podien passar per nipons. El film serà rodat a França, part d'ell aprofitant les maniobres navals del mes vinent. Quant als exteriors japonesos, Farkas, l'operador de Tourjansky, és al Japó a pendre'ls. Després, per un procediment de projecció sobre miralls, seran superposats a les escenes rodades dintre l'estudi.

Vós també podeu ésser col·leccionista d'art. Passeu per la FIRA DEL DIBUIX

EXCESSOS CINEMATOGRAFICS

Grans "machines"

Fa set o vuit mesos que les revistes cinematogràfiques franceses fan un gran plat d'un film dirigit i editat per Alexis Granowsky i extret de la famosa i divertida novella de Pierre Louys *Les Aventures del Rei Pausole.* N'hem vist fotografies de totes les escenes, recensions del guió i repartiment dels papers. Sabem que el film serà fet en tres versions, francesa, anglesa i alemanya, que les dues darreres seran interpretades per Emil Jannings en el rol del protagonista i que André Berley farà aquest paper en l'edició francesa. Però mentrestant, aquesta obra sensacional, amb escenaris fastuosos i conjunts encara més fastuosos de dones belles i lleugeres de roba (els lectors que coneguin la novella de Pierre Louys saben com l'argument, de bon tros escabrós, justifica i fa indispensable aquesta exhibició de pell femenina), no ha estat encara enllestida, i un dels recents números de *Marianne* ens fa saber que el genial *metteur* Granowsky, que amb la seva actuació com a director del Teatre Jueu de Moscou va saber-se guanyar un crèdit que *Les maletes del senyor O. F.* no han pas confirmat, passeja alegrement per Europa tota la seva *troupe* d'actors, fotògrafs, decoradors i escriptors, impressionant quilòmetres i quilòmetres de pellícula amb un elegant menyspreu dels capitals dels seus comanditaris. Hom va fer una societat d'uns quants milions per a finançar el geni de Granowsky, i aquest, potser avesat a la manera russa, en la qual el material humà i el de tota mena està a la completa disposició dels productors (perquè aquests i tothom està a sou de l'Estat, i aquest empresari considera el cinema com un dels millors mitjans de propaganda), despèn generosament els milions que hom ha confiat al seu talent i els enterra en un pou sense fons del qual no sortiran mai més, per gros que sigui l'èxit del film.

Això posa naturalment en primer pla la qüestió del valor comercial de les produccions cinematogràfiques. Es absurd creure que cap editora vulgui ni pugui llençar films de gran cost i pretensions artístiques si sap per endavant que mai no podrà amortitzar amb l'explotació de la pellícula els capitals esmerçats. Sempre, però, es troben persones que no saben què fer dels diners i s'entusiasmen amb la idea de fer un film genial. L'exemple de *Ben-Hur* i altres grans *machines* sensacionals, que deu haver enlluernat els comanditaris de Granowsky, no ha arribat encara a seduir els nostres capitalistes, però no cal perdre les esperances que això pugui produir-se. Per fer un film bo calen molts diners, acostuma a pensar la gent. I si assaigs modestos i fets sota el signe del nostre xaronisme autòcton o hispano-argentí resulten un bon negoci per a llurs editors, cal témer que, tot fent una senzilla regla de tres directa, hom convenci algun infeliç milionari de despendre alguna quantitat respectable en una superproducció destinada a ésser un fracàs artístic i econòmic.

Ara mateix una casa editora francesa ha volgut fer una obra sensacional i no ha planyut les despeses en un film que es diu *La via sense disc,* que Léon Poirier ha dirigit. Els comentaris són unànimes a qualificar l'obra de veritable «rave», sense cap atenuant. I en canvi, amb moltes menys despeses, alguna productora francesa ha llençat films perfectament comercials i ben agradables de veure. Es que la qualitat té res a veure amb la sumptuositat de la presentació o amb els excessos de genialitat dels directors?

Va ésser amb un material ben econòmic i treballant pel compte d'uns quants amics quan Sternberg es va revelar amb aquella obra *Salvation Hunters* que li va obrir les portes de les grans editores. I sens dubte devia haver-hi molt més art en el seu primer film que en qualsevol dels melodrames que ha fet ara darrerament per a lluïment de les cames i el somriure de Gioconda de segona mà de Marlene Dietrich. Fou també amb un capital limitadíssim que Leontine Saga va empendre's la producció de *Noies d'uniforme,* de la qualitat extraordinària de la qual els lectors de MIRADOR han pogut novament convèncer-se en la seva represa, i que ha estat, tanmateix, un magnífic èxit comercial.

Ara sembla que hom comença a pensar d'empendre's la producció de films, a casa nostra, d'una manera seriosa. Encara que només sigui per començar amb la calamitat del *dubbing,* cases importants de l'estranger installen o volen installar estudis a Barcelona, i els que ja hi ha, a Montjuïc, produeixen amb una relativa activitat. I seria molt dolorós, i més fatal per a la nostra producció incipient que tots els fracassos més sorollosos, que un director massa genial i voltat d'una aurèola d'home important ensopís els nostres capitalistes i els convèncés de llençar un feix de pessetes en una empresa per l'estil d'aquestes inacabables *Aventures del Rei Pausole* que Alexis Granowsky fa més de mig any que està acabant de rodar.

Perquè, a més de la pèrdua de les pessetes, els capitalistes acabarien de perdre tota la fe en el cinema, en la sumptuositat i en l'art. (O sigui, per entendre'ns, en les possibilitats que tenen aquestes coses tan importants d'esdevenir un negoci respectable i productiu.)

RAFAEL TASIS I MARCA

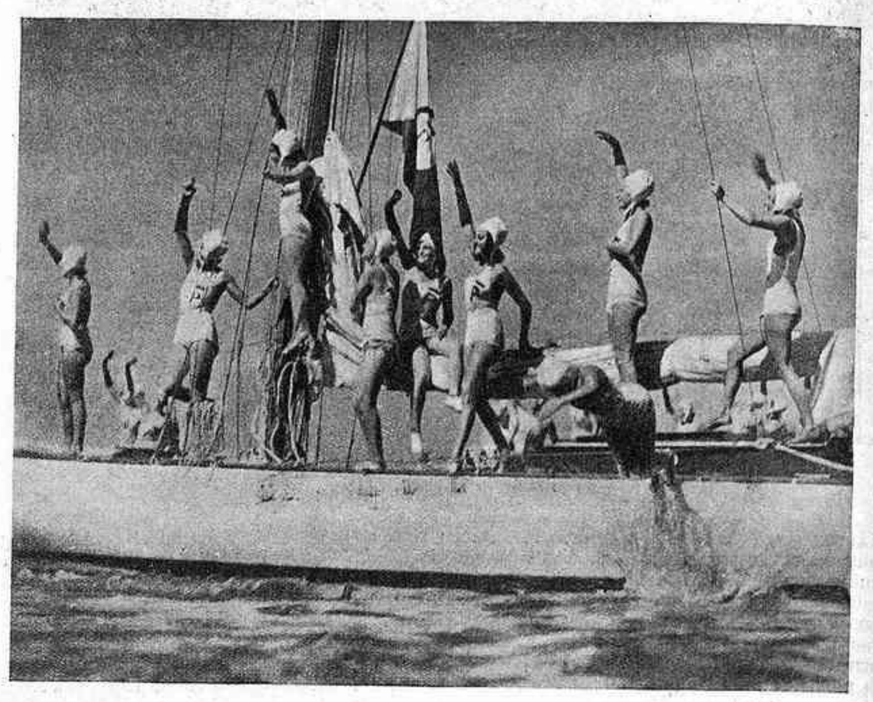

«Les aventures del rei Pausole»

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- Brasil — Documental, el més gran país del continent americà
- Alas del porvenir — Sensacional reportatge de l'autogir, invent de l'enginyer espanyol señor La Cierva
- França Actualitats — Les últimes notícies mundials
- Magazine Atlantic — Varietats i curiositats internacionals
- Eclair Journal — El món a la pantalla

Reportatge gràfic del partit final de campionat d'Espanya de futbol entre «Madrid F. C.» i el «Athletic» de Bilbao celebrat a l'Estadi de Montjuïc

Sessió contínua de 3 tarda a 1 de la nit

Entrada única: 1 pesseta

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS

PATRICI ARNAU

VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7

(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

LA RENAIXENÇA TEATRAL

Principi i fi d'un gran comediant

II

Frederic Soler, amb Fontova i els altres comediants fundadors del Teatre Català, passaren de l'Odeon al Romea la temporada de 1866-67. Els contratemps, alguns força sensibles, que en el decurs dels anys i per diverses circumstàncies hagué d'experimentar l'empresa del Romea, foren, tot i això, compensats per la permanència en l'elenc d'alguns elements sobresortints. Fontova al davant de tots.

A l'estiu de 1889 nota Fontova mancar-li a estones l'humor i el delit que no li havien fallat mai. Ja ben entrada la campanya del Romea i vist que el malestar i la inquietud augmentaven, ordenaren els metges a l'actor de reposar.

El succés, inesperat, fou endolcit per la creença que l'atur seria intermitent, car no hi havia — no ho semblava, almenys — motiu per a pensar altra cosa. Dissortadament per a tothom — actor, empresa, autors i públic —, assolí l'absència dilatacions insospitades que, ultra de retardar quantitat d'estrenes, invalidaren momentàniament una bona part del repertori. La separació de Fontova, soferta al principi amb resignació, establí més tard, a mesura que l'allunyament es perllongava, el neguit i la tivantor entre l'actor i els seus empresaris. Alguns incidents d'ordre privat en els quals és difícil de penetrar, seguits d'unes intercessions funestes, acabaren d'espessir el vel alçat entre l'una i l'altra part.

Fontova en «L'home de l'orga», per Ramon Casas

A dir la veritat, la relació entre el comediant i l'empresa del Romea durant els darrers mesos de l'any 89 i primers del 90, és de tots els episodis de la vida de Fontova, l'únic, segurament, que resta per aclarir. Jo, almenys, no he arribat a treure'n l'entrellat, per bé que en hora oportuna procurés desentranyar l'assumpte, envoltat sempre per una ombra de misteri. Una persona a la qual vaig sotmetre el tema, fou Ramon Franqueza, arribat al Romea l'any 1890; coempresari del teatre arran, precisament, del 1889. Tampoc la meva curiositat i la meva destresa foren prou a obtenir de Franqueza una clarícia satisfactòria. Del sospesament d'alguns detallets, de les vagues referències ça i lla copsades, he conclòs que l'interès, l'art i la indiscreció jugaren en l'afer un paper de primer ordre. Un esdeveniment impensat i del qual parlaré ben tost, acabà d'agreujar el plet.

* * *

A primers d'abril de 1890 començà de remorejar-se que Fontova es separava del Romea. La brama, reclosa de primer antuvi en els cenacles teatrals, passà aviat al carrer. La nova, que molts posaren en quarantena, sortí a les planes d'un diari en forma de pregunta. El mateix Fontova confirmà la notícia per mitjà d'una carta adreçada al director de la publicació. Digué que assabentat des de feia tres o quatre mesos que a causa de no trobar-se en disposició de treballar amb l'assiduïtat que tenia per norma, tractava l'empresa del Romea de prescindir en el successiu dels seus serveis, havia determinat d'anar-se'n, car no s'avenia a ésser foragitat d'un teatre on havia passat la joventut; en el qual havia contret, potser, la dolença passatgera que el neguitejava. Acabava la complanta anunciant el seu ingrés en un altre teatre, el nom del qual es reservava, pel moment.

No he de dir la sorpresa i el disgust amb què fou vista la decisió de Fontova. Menys, les acusacions, els blasmes i les invectives adreçades amb tal motiu a l'empresa del Romea, més concretament a Frederic Soler. La condemna als dirigents del teatre del carrer de l'Hospital fou unànime. La protesta aplegà la crítica, el poble, els amants del teatre català i fins i tot els que tant se'ls en dóna aquest cru com cuit.

* * *

El sofriment de Fontova coincidí amb el propòsit encoratjat per un grup d'autors d'alçar-se contra l'empresa del Romea, d'una manera assenyalada contra Frederic Soler, acusat de barrar el pas a determinats collegues. Els protestataris, aplegats sota la denominació d'Associació d'Autors Catalans, tingueren per portaveu *La Renaixensa*. Per capdavanter, Guimerà. Per teatre, el Novetats. A l'hora d'acoblar la companyia, sostragueren alguns actors del Romea. Amb ells anà al Novetats Fontova, que al Romea havia gaudit sempre del tractament d'excellència, que a les llistes del Novetats aparegué confós amb la resta dels companys; sense que acompanyés el seu nom cap nota de distinció especial. Oficialment, i per primer cop a la seva vida, fou desposseït de la seva jerarquia. Un setmanari, *Lo Teatro Català*, afecte a Soler i al Romea, es murmurava i tot si inspirat i subvencionat pel primer, subratllà amb aquests termes la desconsideració tinguda amb Fontova:

«Bé que al Teatre Català de Novetats no siga tothom director com passava al Romea amb els mateixos actors que hi ha ara al primer; emprò, d'aquí a que no siga el senyor Fontova el qui ocupi el primer lloc que per tants i tan meritoris conceptes li pertoca, hi va la distància que separa la justícia de la injustícia. Fontova, entre els molts artistes de mèrit amb què compta l'empresa del Novetats, és el de major jerarquia; el vertaderament eminent; el fundador i la glòria del Teatre Català. Per aquest motiu hem vist amb fonda pena que se l'anunciés com a un de tants.»

(La mateixa publicació remarcà un altre dia l'estranyesa que representava que després de tant parlar de la dignificació i l'enaltiment del teatre català, les llistes del Novetats estiguessin escrites en castellà. Precisament aquell any sortiren les del Romea per primer cop en català. Val a dir que com a novetat, per a contrabalançar, potser, la pèrdua de Fontova, anuncià l'empresa de Romea la representació d'algunes sarsueletes de l'anomenat *género chico*. Així anaven les coses del teatre català, l'any 1890.)

L'empresa del Novetats cedí al teatre català — a l'Associació d'Autors Catalans —, dos torns setmanals susceptibles d'ésser augmentats en el cas d'atrapar un èxit. Els dies que hi havia funció castellana, i per tal de salvar la nòmina, es procurava de trobar un teatre forà on encabir el quadro vernacle. Així hom pogué veure Fontova, contractat, en dir de *La Renaixença*, per una empresa no fundada en l'interès sinó en l'amor a l'art, anar a fer *bolos* en teatres desmantellats, quan no francament miseriosos. Trasladar-se a Sans, a Sarrià o a Sant Andreu volia dir en aquella època tornar a casa en carruatge i allitar-se a les tantes de la matinada. En ésser la distància d'uns quilòmetres — Fontova actuà i tot a Sant Celoni —, quedar-se a dormir a la fonda. El panorama, per un malalt i en temps d'hivern, no podia ésser més desolador.

* * *

L'astre que era Fontova resplendí amb prou feines al Novetats, on les seves dots sobresortints, les que fonamentaven la seva gran reputació, semblaven com apaivagades. Els ulls de l'actor, penetrants i expressius a desdir, no mostraven la lluïssor d'abans. Diria's que la seva veu, mai voluminosa, havia enfosquit impensadament. Que la dicció, aprimerada, espontània, naturalíssima, havia perdut la frescor. Que el seu art, fet de matisos, de suavitats, en pauses imperceptibles, de mil detalls escaients i incopiables, era enfosquit per les dimensions de la sala. El gest, sempre tan just i ponderat; la caracterització, tinguda per propis i estranys com a modèlica, traspuaven un deix d'abatiment, o de melanconia. Enyorança? Lassitud? Un xic de cada cosa, ben segur. L'essencial era que Fontova — i així ho constataven públicament nombre dels seus més lleials adeptes — deixava per moments d'ésser el comediant d'estil madur i incisiu, confiat i jovial, que havia estat durant un quart de segle. S'hauria dit que obrava sota la influència d'un mal son.

Fontova, a la deriva, tampoc trobà al Novetats ocasió de manifestar-se. Les obres que componien el seu fons no es representaven. La base de la temporada — almenys durant el temps que ell romangué en peu — foren els drames, castellans i catalans. Com afegitó, alguna sarsueleta castellana. Relativament als actes de repertori li tocà de fer només *El mestre de minyons*. Cap estrena de la seva corda, llevat del monòleg *L'home de l'orga*, esdevingut popular pel to profètic de les paraules amb què comença.

L'aparició de Fontova a les taules del Novetats tingué lloc el dia 11 d'octubre, inauguració de la temporada. La seva darrera sortida fou el dia 4 de desembre amb la cinquena representació de *L'home de l'orga*. El dia 28, en complir-se justament un mes de l'estrena del monòleg, finà Fontova, la bona memòria del qual dóna sempre bo de refrescar. Durant el seu curt sojorn al Passeig de Gràcia estrenà *La gran*, un acte francès rescalfat per Riera i Bertran; *Sogra i Nora*, tres actes de Pin i Soler; *A primera vista*, joguina del mateix Fontova, i el ja anomenat monòleg de Rossinyol, peça que ultra el mèrit d'haver facilitat a l'actor la creació del darrer dels dos-cents vint-i-tants tipus emergits de la deu inestroncable que era la seva fantasia, motivà una pàgina sucosíssima d'Ixart. Assajades, a punt de representar, deixà *La sala d'espera*, de Guimerà, i *Ni la teva, ni la meva*, de C. Gumà, obres en les quals fou substituït a corre-cuita.

Les darreres creacions seves al Romea havien estat una comèdia en tres actes de Martí i Folguera, *La dona honrada*, i un acte de V. Brossa Sangerman, *El fill de la dona*, estrenades, respectivament, els dies 15 i 22 d'abril de 1890. La darrera sortida al mateix teatre fou el dia 16 de maig, amb l'acte *Cura de moro*. Les altres funcions de la temporada, closa pocs dies després, es donaren ja sense la seva intervenció.

* * *

Fontova, home de múltiples activitats — fou pintor, músic i poeta —, morí d'una afecció de cor. Frederic Soler, testimoni inapreciable a l'hora de refer la veritable fesomia del comediant, diu que tot i essent Fontova aplaudit a més no poder, conegut arreu de Catalunya, celebrat pel petit i el gros públic, no arribà a sentir-se feliç. Segons Soler, venia el mal de no saber Fontova adaptar-se a la realitat de la vida; a les contingències favorables i adverses que planen al damunt de cadascú. Home d'anhels vehementíssims — afegeix —, li semblava que allò que sentia o desitjava havia d'acomplir-se a l'acte, per damunt de tot i de tothom. Temperament impressionable com pocs n'hi hagi, patia i es torturava per les coses més insignificants. Les estrenes, a les quals per raó natural havia d'estar habituat, l'alteraven fins a un punt inconcebible. Qualsevol pertorbació familiar el trasbalsava profundament. Als darrers anys de la seva vida fou víctima de la suma de convulsions nervioses filles de la malaltia contreta, precisament, de les qualitats que el distingien. Molts eren els que s'hi enfadaven. Jo, que el tenia estudiat a fons, em sobreposava a les seves genialitats. Tanta d'emoció malversada, tanta de joia, tant defallir — acaba dient Soler —, era natural que espatllessin l'òrgan en el qual es reflecteixen les sensacions oposades. Vingué allò que havia de venir.

Les despulles de Fontova foren portades des del carrer Nou de la Rambla, on vivia, a l'església de Sant Josep. Frederic Soler no comptà entre les personalitats que aguantaren les cintes fixades a ambdós costats del taüt. Tampoc l'empresa del Romea figurà oficialment en el seguici. Iscle Soler portà una cinta en representació de la companyia. En passar el cadàver per davant del Principal, teatre amb el qual no havia tingut Fontova res a veure, Ricard Valero, empresari d'aquest, honorà el difunt. Els actors castellans que integraven l'elenc del coliseu degà feren costat a l'empresari. De la parròquia anà la comitiva al Novetats, on es repetí la salutació. Del Novetats, s'encaminà l'enterrament al cementiri. Ni el Romea posà senyal de dol, ni suspengué el Novetats la funció. Els homenatges arribaren després. Ja he dit, però, que la història havia d'ésser fragmentària.

JOSEP ARTIS

Cautxú Català

Corts Catalanes, 615
Ronda Sant Pere, 12
Passeig de Gràcia, 127

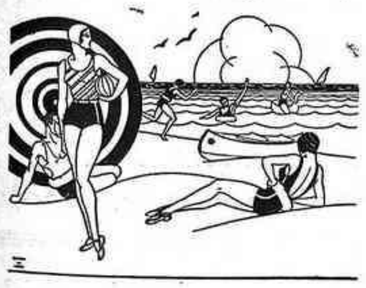

Gorres per al bany; selecció de models des d'una pesseta.
Sabatilles de cautxú; models de gran moda.
Joguines flotadors.
Salvavides «Flota».
Piragües de lona i cautxú.
Cèrcols de cautxú per al TENICOIT (joc de moda a les platges)

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

HA SORTIT
el
Catàleg
del
I Saló Mirador
Cent anys de retrat
femení en la pintura catalana
(1830 - 1930)

Un volum contenint a més a més les biografies dels artistes i 50 reproduccions. 6 ptes.
Per als subscriptors . . . . . 5 "

La dansa a París

Cada any, a les portes de l'estiu, quan la temporada teatral agonitza lentament, els grans artistes estrangers i les companyies que han obtingut èxits apreciables en els seus països respectius, es traslladen a París per a cercar-hi una consagració que augmenti el seu prestigi. Ja és una tradició. Aquest any, el final de temporada ha estat particularment brillant. Espectacles wagnerians a l'Opera, una tropa italiana a la Potinière; una altra, mexicana, a l'Avenue; una companyia vienesa a la Porte-Saint-Martin...

I aquests dies han coincidit a París dues companyies de ballets russos.

«Cotilló», pels Balls Russos de Monte-Carlo

Fa una mica més d'un any, parlàvem ací de la resurrecció dels ballets russos. Assabentàrem els lectors que s'acabava de constituir una companyia, hereva legítima de la de Diaghilew, dirigida pels senyors René Blum, W. de Basil i Boris Kochno. Jordi Balanxin n'era el mestre de ballet. Dues dansarines joveníssimes, Tumanova i Riabuxinska; un jove ballarí, Lixin, n'eren les *estrelles*. Però alguns mesos després, De Basil i Kochno es barallaren. Aquesta gent de teatre és impenitent! Kochno abandonà la companyia. Balanxin, la Tumanova i Jasinski el seguiren. I ara, aquests tràsfugues, finançats per Edward James, un ballarí anglès, han reunit un petit nombre d'artistes i han fundat una companyia, que han batejat amb el nom d'«Els Ballets 1933». Aquesta tropa nova de trinca ha debutat fa poc al teatre dels Champs-Elysées. Ja és sabut que els puristes havien acusat sovint Diaghilew de donar una gran importància als accessoris — pintura, llums, pantomima, simbolisme —, en detriment de la dansa. «Els Ballets 1933» compliquen encara més les coses. Afegeixen a tots aquests elements secundaris, ja excessius, la poesia i el cant. Potser n'estem fent un gra massa! Aquesta companyia ha presentat cinc ballets inèdits, tots ells muntats per Balanxin, i amb decorats de Derain, Bérard i Neher, i música de Mozart, Schubert, Milhaud, Kurt Weill i Sanguet.

«Els Ballets 1933» no han tingut bona premsa. Aquesta, unànimement, ha considerat el seu títol com una equivocació lamentable. Hom és de 1933, hom està *à la page*, sense voler-ho, millor sense saber-ho. Mai premeditadament. Quant als ballets presentats, han estat titllats de confusionaris i insegurs. Tamara Tumanova ha estat considerada com l'única dansarina de la tropa digna d'aquest nom. I *Els set pecats capitals*, el plat fort de la curta temporada, ha estat tractat durament. Aquest ballet és obra de Bert Brecht i de Kurt Weill, els coneguts adaptadors de la *Beggar's Opera* amb el nom d'*Opéra de quat' sous*. Rudolph Neher ha pintat el decorat. Balanxin és l'autor de la coreografia. Paul Achard ha dit que aquest ballet és pretensiós i pueril, farcit de falsa poesia, de literatura, de filosofia social per a classes pobres... Levinson ha afegit que en aquesta obra no hi ha el més petit pretext per a una acció coreogràfica. I que la dansa ha estat reemplaçada per la pantomima. Què hi farem! Balanxin i Kochno no havien d'haver desertat de la tropa de Blum i de De Basil...

Al mateix temps que «Els Ballets 1933» actuaven als Champs-Elysées, treballaven al teatre del Châtelet els Ballets Russos de Monte-Carlo, ben coneguts dels barcelonins. De la mateixa manera que *Els set pecats capitals* han estat el *clou* dels ballets de Balanxin, *Els Presagis* han estat el *great event* dels ballets de Massin. Aquest ballet, que a Barcelona fou tractat bastant malament pels nostres crítics de música, ha trobat a París una crítica igualment desfavorable. Vuillermoz, Malherbe, Ferroud, molts d'atres, han criticat sobretot els accessoris d'*Els Presagis*: decorat, vestuari, música, argument... No interessa. Vegem, però, el que diu de la coreografia un veritable crític de dansa, un tècnic prestigiós: André Levinson. Aquest crític ha constatat que el ballet havia obtingut un èxit triomfal de públic. «La simfonia coreogràfica ha conquistat el públic — ha dit — gràcies a la continuïtat i a l'amplària del moviment de dansa que constantment animava el teatre; i hem pogut compartir aquesta eufòria en el moment del *scherzo*, que es defensa victoriosament contra tot sobreentès filosòfic.» Afegirem, però, que en aquesta crítica les censures pesen molt més que aquest elogi. Levinson, com sempre defensor tossut de la dansa pura, afirma que Massin ha subordinat la dansa a una allegoria filosòfica, plena d'un esperit bastant primari i amb tendència a la pantomima. I afegeix que la literatura, una vegada més, ha triomfat de la forma.

No esperàvem altra cosa de Levinson. Fa molts anys que aquest crític eminent defensa a peu i a cavall la dansa pura. Levinson ha lliurat veritables batalles a favor de la dansa fi en si, alleugerida del llast d'accessoris que la traeixen. Ell fou el que combaté més apassionadament el primers ballets russos. Les seves baralles amb Diaghilew són famoses. I Fokin, l'innovador de vint anys enrera, fou el seu blanc favorit. Ara, precisament, retreu a Massin els mateixos errors del seu ilustre predecessor, que «també omplia l'escena d'entitats esotèriques, tals com els destins o la passió, i enfrontava les forces tenebroses i l'heroi...». Un home que estima per damunt de tot la serenitat clàssica com Levinson, un home enamorat de *Les Silfides*, ha de reaccionar forçosament com ho ha fet davant la gesticulació frenètica d'*Els Presagis*. Mostreu un idolí del Dahomey o de Madagascar a un admirador dels marbres de Praxítel, un quadro cubista de Picasso a un partidari d'Ingres, i els veureu botar amb la mateixa violència. Jo comprenc perfectament la posició classicitzant de Levinson. I, més eclèctic, segueixo creient que, com vaig escriure ací, la coreografia d'*Els Presagis* és una *creació genial que marcarà una època*. Per cert que un amic m'ha tractat públicament d'*ingenu* per haver fet aquesta afirmació. Sento no coincidir. I no haig de rectificar res. Massin, amb *Els Presagis*, ha fet un esforç considerable per a renovar les formes clàssiques tradicionals, tot i respectant l'íntima estructura d'aquestes. En efecte: els passos d'escola són presents en tota la seva coreografia, només n'ha deformat l'aspecte per a fer-los més expressius. I això no ho fa qualsevol. Cal ésser genial per a reeixir una tasca tan difícil i, sobretot, per a injectar una força i un ritme continus als nombrosos ballarins que intervenen en el ballet. Que el decorat i el vestuari són confusos? Que l'argument és d'una filosofia barata? Que la música és ampul·losa i buida? Sí. Tot això ja ho vaig dir en la meva crítica. Però segueixo considerant la coreografia en si — entengui's bé, *en si* — com una creació genial que marcarà una època en la història dels ballets russos, com la marcaren *Petruixka* i *Parade*. I si no, al temps!

SEBASTIÀ GASCH

Ja ho sabeu que ahir es va inaugurar la
FIRA DEL DIBUIX?
No us oblideu d'anar-hi
...i de comprar

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ▣ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

FIGURES OBLIDADES

Lluís Lòpez i Homs

«Una nova que t'entristirà molt per més que no et sorprengui: En Lòpez Homs és mort.»
(*Epistolari de Joan* MARAGALL)

L'esperit de la generació poètica que precedí el misticisme verdaguerià havia d'estendre's en múltiples matisos d'influència romàntica fins a la poesia noucentista. D'aquella època, sovint massa oblidada, en sortiren les manifestacions necessàries per assegurar el moviment renaixentista. Apelles Mestres, amb el seu romanticisme sentimental, ve a ésser el representant d'aquells poetes que amb llur visió subjectivista s'abandonen a les més grans inversemblances poètiques.

Els ideals de la nostra poesia han avançat tan ràpids, que avui no ens adonem ben bé del pas fet en quaranta anys. Quan en 1882 apareix *L'Avenç*, tots els escriptors inquiets d'aleshores s'hi acullen i assenyalen les tendències més avançades de la intellectualitat catalana. Avui, però, ens semblen velles de cent anys.

Entre els seguidors d'Apelles Mestres que ajudaren a integrar — com diu Montoliu — la nostra poesia a la literatura europea, hi ha Lluís Lòpez i Homs, esperit sensible, delicat; una esperança per a les lletres catalanes, que malauradament no havia de cristallitzar. Quan Lòpez i Homs moria a vint-i-quatre anys, tísic, de cara a la mar que ell havia estimat tant, amb la cambra plena de sol, uns quants homes, pocs, van tenir consciència del que allò representava. Apelles Mestres, Massó i Torrents, Perés i encara algun altre, el recorden des de les pàgines de *L'Avenç*.

Lluís Lòpez i Homs

L'any 1883, mentre cursa els seus estudis a Barcelona i compta únicament disset anys, publica un valuós estudi sobre el *Llibre Verd*, conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Lòpez i Homs assenyala la importància jurídica del llibre, on resten consignats els privilegis de Catalunya, i fa constar que és on per primera vegada es troba una crònica dels comtes de Barcelona i dels reis d'Aragó. A més, havia completat el seu treball amb el coneixement dels *Llibres Verds* de Vic, Cervera, Girona i Vilafranca. El mateix any, escrivia el seu primer estudi crític: *La nit al bosc*, idilli dramàtic d'Apelles Mestres i amb música de Josep Rodoreda, fou apreciat per Lòpez Homs d'una manera nova. Manuel de Montoliu, en el seu llibre *Estudis de la Literatura Catalana*, recull, en fer l'anàlisi de l'obra d'Apelles Mestres, per bé que n'ignora l'autor, alguns dels conceptes emesos per Lòpez i Homs, en els quals Montoliu troba el contrast de l'isolament a què fou reduït per incomprensió l'autor dels *Idillis*. Encara donava a conèixer, el mateix any i des de les pàgines de *L'Avenç*, *Apunts sobre el teatre de Josep Maria Arnau*, primer estudi complet del comediògraf arenyenc. Per damunt, però, de les crítiques i dels contes de Lòpez i Homs, entre els quals sobresurt pel seu realisme *Borratxa*, impressiona la seva poesia.

A vint anys, en pressentir la seva malaltia, abandona el romanticisme sentimental que havia estat el to de la seva obra. El malalt descobreix aleshores que el món és bonic i la claror del sol magnífica. L'ambició de viure li fa estimar totes les coses que veu: ara són les barques amb llurs veles que ell guaita des de la seva cambra d'Arenys, les que li infonen un cant d'optimisme, després són les gavines, el to del mar i el vent mateix. A mesura que el seu estat avança, una serenitat malenconica l'envaeix. Els seus amics l'abandonen, l'aprensió de la gent l'isola. Reclòs a la seva cambra, on passa setmanes sense sortir, escriu la coneguda poesia *L'amic del malalt*, elegia al sol que encara li fa concebre idees d'esperança. Apelles Mestres, en dedicar-li un record, ens en parla:

...I ell, lo malalt, en rebre'l des d'aquell llit [on jeia
febrós sense esperança, sentint morir la nit,
—eterna nit d'ensomni—veient lo sol, som- [reia...

Maragall, en escriure al seu íntim amic Antoni Roura la trista nova, evoca en les darreres paraules el motiu de la poesia:

«...los sers delicats, fins, superiors com ell, per força han de trobar quelcom més enllà, és impossible que les aspiracions misterioses, records o pressentiments s'aniquilin: però a pesar de tot, la mort té un aspecte d'acabament! fa una tristesa!

»—Sol, solet—vina'm a veure que tinc fred!»

La Veu de Montserrat, *L'Avenç*, *La Renaixença* reproduïren *L'amic del malalt*, que havia ja estat impresa per l'Ateneu Arenyenc.

Després de quatre anys de patir, Lluís Lòpez i Homs moria a Arenys de Mar el dia 13 de febrer de 1890. Un pessimisme cru, desesperat, dóna un caire nou a les seves darreres produccions. Estergí el seu dolor en els darrers versos que va escriure. Ja no canta la vida, ni el sol; un desig de pau l'obsessiona i inspira el poeta moribund. Hom no pot alliberar-se de la impressió patètica d'aquells versos que, amb mà tremolosa i en el moment de les grans sinceritats, escriu de cara a la mort:

Amb pocs mobles para casa
qui la para al cementiri
sobre un matalàs de terra
i terra per tot coixí
i terra i més terra encara
per llençols i cobrellit.
Després de tant temps d'ensomni
com un sant m'he de dormir!

El pobre malalt s'agafava a la idea de la mort com una deslliurança!

J. M. MIQUEL I VERGES

A les millors REVISTES ESTRANGERES us hi suscriurà la «Llibreria Catalònia» i us les enviarà sense augment de preu al lloc de vostre estiueig.

Informeu-vos en:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

VARIETATS

Un número extraordinari de «La Nostra Terra»

La revista mallorquina *La Nostra Terra* acaba de publicar un valuós número doble (64-65) commemoratiu de la Renaixença. Encapçalat amb un editorial i l'*Oda a la Pàtria* d'Aribau, aquest número, alhora que és una antologia, conté diversos treballs del més gran interès.

Heus ací el sumari d'aquests darrers: *Els nostres renaixentistes i el seu temps*, per Antoni Pons; *Mallorca i els primers poetes de la Renaixença*, per Guillem Colom; *Els nostres renaixentistes i la política d'un segle a Mallorca*, per Guillem Forteza; *La prosa*, per Joan Pons i Marquès; *El teatre mallorquí de la Renaixença*, per Elvir Sans; *El nostre idioma en els primers renaixentistes mallorquins*, per Francesc de B. Moll; *Un aspecte personal d'En Quadrado*, per Maria Antònia Salvà; *Els humoristes del vuitcents a Mallorca*, per Bartomeu Forteza. Clou el número un valuós *Sumari bibliogràfic*.

Amb aquest número, l'excellent publicació que és *La Nostra Terra* ha fet una bella aportació als estudis sobre la Renaixença que enguany, amb motiu de la commemoració, es produeixen amb una certa abundància.

Serveixi aquesta nota, purament informativa, sols per cridar l'atenció del lector, deixant per més endavant un comentari més extens als interessants treballs continguts en el dit número, que és un element indispensable per a la història de la literatura catalana honorador de la revista que l'ha publicat.

Sobre la literatura proletària

Vladislav Hodassevitx, escriptor i crític rus, ha publicat a la revista alemanya *Hochland* un article sobre la literatura de la U.R.S.S. i sobre la pressió creixent de què és objecte per part del govern soviètic i de la crítica marxista.

«*L'art és en la seva mateixa essència un producte de classe i no expressa sinó el que constitueix la ideologia de la classe que l'ha fet néixer.* Tots els punts de vista comunistes es dedueixen fàcilment d'aquesta fórmula. D'això a aquesta conclusió, no hi ha més que un pas: la dictadura del partit comunista, en tant que hom l'identifica a la dictadura del proletariat, ha d'acabar en l'art a una revolució anàloga a la que s'ha produït en el domini polític i social. L'antiga literatura, la literatura dels burgesos i dels intellectuals, ha de cedir el seu lloc a la literatura proletària, que expressaria els ideals filosòfics, socials, etc., del proletariat i descriuria els seus costums i la seva mentalitat. La creació d'una tal literatura esdevé una de les tasques més urgents del partit comunista després de la revolució d'octubre...»

Però aquesta tasca no era fàcil de complir. L'autor descriu totes les dificultats que impediren durant quinze anys la formació d'una literatura proletària que pogués ésser presa seriosament, i mostra al mateix temps els resultats negatius dels vans esforços del govern i del partit per tal de crear de cap a peus un moviment literari que obstinadament es refusava a néixer. El règim actual de la literatura a la U.R.S.S. és un règim de calabós.

«La crítica marxista estudia l'obra literària amb la sola finalitat de saber si l'autor és un marxista ortodox o no ho és. Es clar que hom no reïx sempre a determinar-ho d'una manera definitiva, tant més que l'únic mètode legítim de la crítica és el mètode marxista i que hom és lluny d'estar d'acord sobre el que és o més aviat el que hauria d'ésser.» Les discussions entre crítics són freqüents i s'hi procedeix sobretot a grans cops de cites preses de dret i de través en l'obra de Marx, d'Engels, de Lenin, de Stalin. A més a més, els mateixos crítics depenen de certs òrgans del partit que, ben entès, no tenen ni rastres de competència artística o literària.

»El marxisme, en tant que doctrina negant la personalitat, nega la literatura. Cercant de fundar la literatura sobre una base marxista, el govern soviètic ha volgut l'impossible... Els marxistes russos que avui encara proven d'organitzar una literatura estrictament conforme a llurs idees, són o ben ingenus o ben insincers. Poden suscitar una propaganda comunista, però no una literatura comunista; pel contrari, poden gloriejar-se d'haver gairebé destruït la literatura.»

Llibres amb acompanyament sonor

De Berlín anuncien que un director d'una col·lecció zoològica ha publicat un llibre sobre l'Africa, i, com a prima, tot comprador rebrà un disc on hi ha enregistrades diverses impressions acústiques del Continent Negre, lladrucs de xacals, bruels de feres, murmuris de la selva verge i del desert...

Per poc que s'estengui aquesta idea, són possibles les més riques perspectives. Novellistes i poetes podran acompanyar llurs produccions de discos adequats, no tenint-ne prou ja amb les possibilitats de la ilustració gràfica i acudint, per dir-ho així, a la ilustració sonora.

Ja fa anys, Mac Orlan aconsellava als seus lectors quins discos havien d'escoltar amb sordina com a indicats per acompanyar certes lectures. Però, en resum, un bon llibre es pot passar de la ilustració i de l'acompanyament sonor. Desgraciat de l'autor que s'hagi de refiar d'aquests complements del seu poder evocador, ben minso des del moment que els necessita.

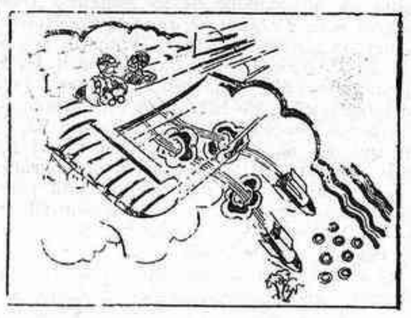

MANIOBRES AERIES

—Badada, noi! No són blancs; són parasols de platja!

(*Life*, Nova York)

—Això és, senyor comissari, una sollicitud dels veïns de l'avinguda Pippleworth demanant que tornin a posar-hi de punt el policia que hi havia abans... si no totes les cuineres ens planten.

(*Weekly Telegraph*)

Tindreu remordiments tot l'any si no heu adquirit res a la FIRA DEL DIBUIX

ESCRIPTORES ITALIANES

ADA NEGRI

La literatura italiana — que ha anat a menys per un seguit de circumstàncies, sobretot per la manca de llibertat de pensament — comptava entre els seus conreadors un nombre relativament important de representants del sexe femení.

Entre les escriptores de nom sobresortint, volem recordar, primer que cap, la nostra planyuda amiga Matilde Serao, dona excepcional en tot, notabilíssima i apreciada autora de novelles traduïdes a totes les llengües, i que fou també una activíssima i valuosa periodista, primer col·laboradora del seu marit, Eduardo Scarpaglio, en la direcció del *Mattino* de Nàpols, i després, sola, ànima i directora del *Giorno*, que morí amb ella.

Ada Negri

Contemporànies de Matilde Serao foren Emma Parodi, Olga Lodi Ossani, Clarice Tartufari. Notem, a més a més, Sibilla Aleranno, companya dilecta del plorat Giovanni Cena, poeta de la bondat, director de la *Nuova Antologia*, que potser avui no trobaria lloc en la Itàlia feixista.

Actualment, la considerada com la més alta prosista italiana és Grazia Deledda, premi Nobel de literatura. S'ha dedicat sobretot a escriure novelles psicològiques, en les quals analitza, amb una formidable potència de concepció, l'ànima dels seus coterranis, els sards, insulars de passions ardents i d'odis inextingibles.

Una de les seves obres mestres, traduïda com la major part d'elles a moltes llengües estrangeres, és *Marce*, on l'amor i l'odi juguen llur paper, ara suaument idíllic, ara feroçment tràgic.

No podem parlar, en el curt espai d'un article, de totes les escriptores italianes; ens limitarem a citar els noms de Flavio Stero, Ester Lombardi, Luigi di San Giusto, etc.

Entre els astres menors o majors de les escriptores, trobem encara, per ordre cronològic, Giannina Milli i Evelina Cantermolle (la «Comtessa Lara») — que finà tràgicament víctima de la seva passió —, Vittoria Aganor Pompili — el marit de la qual, poeta i home polític, es suïcidà al mateix moment en què ella exhalava el darrer sospir —. Com si una estranya fatalitat pesés sobre les poetesses de la Península, veiem Amalia Guglielminetti víctima de dolorosos esdeveniments, a causa del doctor Segré (Pitigrilli), que l'abandonà d'una manera poc cavalleresca i sorollosa.

I sobretot, en aquesta menció, no podem oblidar Ada Negri, que ha immortalitzat el seu nom dintre la poesia italiana.

* * *

Cap a les darreries del passat segle, en un poblet de Lombardia, Motta Visconti — no gaire lluny del Lodi natal — una joveníssima mestra quasi adolescent, passava els dies educant les ments infantils i escrivint en la seva petita habitació, entremig d'una desordenada barreja de flors, llibres i papers. Les condicions econòmiques de la mestra, que ja havia sofert les més amargues privacions, no eren certament folgades, i mirava de fer-se un sobresou escrivint modestes narracions que trametia a revistes literàries d'importància secundària.

Però un dia ocorregué un fet que deixà parats tots els habitants del poblet. El *sindaco* havia rebut un telegrama de Roma anunciant-li que la mestra del poble havia obtingut el premi de poesia Giannina Milli, consistent en una pensió vitalícia de dues mil lires anuals, el triple dels estipendis de la mestra! La pobra noia no se'n sabia avenir, d'alegria que sentia. S'havia acabat la misèria, ja podia escriure sense preocupacions econòmiques. Al mateix temps, se li obria el camí de la glòria que havia de recórrer brillantment. A grans línies, provarem de dir alguna cosa de l'obra poètica d'Ada Negri.

Totes les vicissituds humanes han trobat un eco profund en la seva ànima, fent-la vibrar i inspirant-li poesies doblement belles pel càlid lirisme i per la forma perfecta.

Els miners, aquests éssers que viuen en les trinxeres avançades de la lluita per la vida, la fan estremir en un cant d'horror i de dolor, especialment quan descriu l'incendi d'una mina, que acaba amb aquests versos que veritablement donen idea exacta de la tragèdia que descriu:

La fiamma scende e sale e folleggia e gavazza
e sul carnaio infame divampando sghinazza.
D'odio omicida è fatta. E stride alle rovine
con rabbia insaziabile di vincitrice: fine.

I la *Sfida*? Potser mai cap dona no ha expressat com Ada Negri, amb lliures paraules, el menyspreu per les corrupcions i les mentides socials. Fou la primera de les seves poesies que sorprengué i cridà envers ella l'atenció del públic.

O mondo di clorotiche donnine
che vanno a messa per guardar l'amante.
O mondo di adulteri e di rapine
e di speranze infrante.
Tu strisci, io volo. Tu sbadigli, io canto.
Tu pungi e mordi, io ti disprezzo.
Dell'estro orride a me l'airato incanto.

* * *

Un seguit d'obres, en les quals fustiga les injustícies socials, alternen amb cants a la beutat de la natura i formen un conjunt complex i magnífic. Recordem *Fatalità*, *Stella Mattutina*, *L'Esilio*, el *Libro de Marci*, *Sorelle*, *Canti dell'isola*, *Maternità*, etc., etc. Aquest darrer llibre és un recull de poesies delicioses i altament humanitàries cantant les funcions de la maternitat.

Ada Negri debutà amb gran violència d'estil contra les injustícies de la vida, i per això féu una mica de sensació la notícia del seu matrimoni amb un industrial, el senyor Garlanda, encara que fou un matrimoni d'amor. Després, és veritat, s'atenuà la seva violència, però no desaparegué del tot. Amb el canvi de condició econòmica, no canviaren pas els seus sentiments.

ATHOS NOVELLIS

—No sap com estalvien els clients! N'hi ha que es tornen calbs per no haver-se de tallar els cabells.

(*Le Journal*, París)

Ella. — Trobes agradable aquest espectacle de tantes dones mig despullades?
Ell. — Es clar que no! Que no veus que no les deixen anar despullades del tot?

(*Jugend*, Munic)

Qui compra dibuixos s'enriqueix. Recordeu que ara es celebra la FIRA DEL DIBUIX

Mapes i Guies

per a Automobilistes i Alpinistes

◆

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursal:

PASSEIG DE GRÀCIA, 87

BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

EXPOSICIÓ DE PRIMAVERA

L'escultura als Salons

Tampoc en escultura els Salons de Primavera assoleixen un títol de transcendència. Si bé és veritat que en el de Montjuïc s'aguanta potser amb més fermesa que la pintura, com a terme mitjà, en el de Barcelona en canvi naufraga en un corrent inferior i vulgaríssim.

Mereix una certa atenció el bust en caoba de Borrell Nicolau, molt discret de valors i que ajuda a fer rellevant la riquesa de matèria.

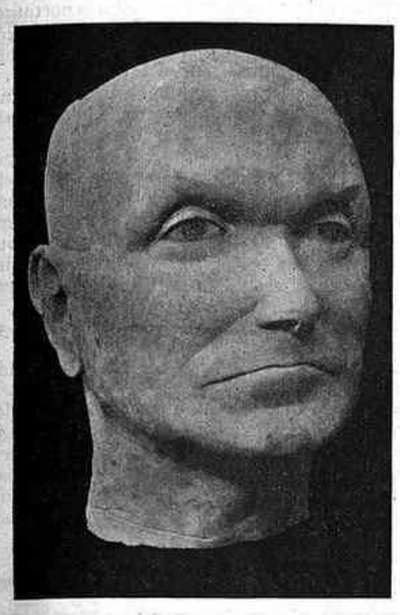

J. Canyes. — Testa del Penedès

Comentem així mateix les dues obres de Florenci Cuairan, particularment *Pantera negra*, d'un veritable valor d'estudi i reeixida en tots els problemes.

El núm. 175, que correspon a un retrat executat per R. Llisas, demostra una bona traça i un valor a constatar.

L'escultura del president del Saló, F. Marés, s'ha de remarcar per la seva sensibilitat acusada, que no tenint res de transcendental dóna la impressió d'una cosa païda i estructurada entremig de les vacillacions, retrocessos i nullitats de moltes de les altres obres exposades, que més val no parlar-ne en absolut.

Sobresurten en el Saló de Montjuïc, el retrat fora de catàleg d'Apelles Fenosa, construït amb unes facilitat i facultats a remarcar que situen l'obra en un dels preeminents llocs de tota la seva producció. L'altra escultura segueix la seva norma sensibilitzada i en la qual no ens estenem perquè preferim situar en primer terme el retrat alludit.

J. Canyes ha portat un cap impressionant que respon a un estudi racial del Penedès en el qual sura una veritable força expressada amb ponderació per l'excellent idea de fixar-se en els atavismes romans de la raça.

Anotem un bust discret d'Antoni Casamor.

Enric Casanovas exposa un relleu graciós i un cap propi de la seva ruta, molt amable i ben entès.

Tot i la inspiració que ha de desvetllar poder fer un retrat del president Macià, trobem Josep Clarà més important en l'obra 125, equilibradíssima i d'una real sensació escultòrica.

Es el mateix que Dunyac, que tot i el tamany impressionant d'una seva escultura, troba el punt just en el retrat núm. 127.

Francament, d'Antoni Ramon Gonzàlez n'esperàvem bastant més. Recordant els seus darrers passos, esperàvem una altra superació, i, estant bé el que exposa, no entusiasma degut al seu *crescendo* estroncat.

Granyer té al Saló solament una petita

A. Fenosa. — Retrat

figura de guix que, encara que excellent, no està d'acord ni amb l'envergadura nominal de l'exposició ni amb la categoria de l'escultor.

Un escultor que convenç és Pere Jou. Ha lliurat al Saló dos capets de nena importantíssims en sensibilitat i ofici, i potser és per la mica de sorpresa que desvetlla l'abandó del seu tarannà escultòric, però el cert és que les seves obres es veuen amb la ilusió de contemplar de les millors peces del conjunt de l'Exposició de Primavera.

Martí Llauradó excelleix en un retrat de bronze fet amb un sentit d'objectivitat i expressant una forta noblesa artística.

La provatura de Manolo certament no fa feliç, impressió potser exagerada per causa d'esperar d'ell un d'aquells enormes conglomerats d'escultura que amb tota justícia l'han collocat en el pinacle que ocupa.

De S. Martorell, preferim el *Cap de noia*, molt just de valors.

Si Rebull es proposà encomanar una sensació obsessionant en el seu *Cap de noi*, hem de convenir la seva troballa. De totes maneres, a Rebull, a l'escultor Rebull, deixant de banda anecdotismes, el retrobem en el seu valor en l'obra 142, *Figura*.

El *Cap de nena*, de J. Ros, és un compendi de sensibilitat de la bona a les ordres d'una traça important i amb la companyia d'una gràcia exquisida.

Rafael Solanic exposa un baix relleu en guix que serveix una vegada més per a posar en consideració les dots d'escultor estructurador que posseeix.

I finalitza el Saló i amb ell l'Exposició de Primavera entre la més absoluta discreció de les dues obres de Màrius Vives.

I si a l'hora definitiva de tancar un procés de recensió se'ns permet una global paraula, la pronunciarem amb la mateixa intensitat que ho férem en començar. Molt de treball en moltes especialitats i molt poques, poquíssimes, realitzacions de calibre, que, coneixedors de les possibilitats de Catalunya, hem d'atribuir a esporàdics efectes que ens fan esperar una major qualitat l'any que ve.

ENRIC F. GUAL

PROJECTOR

La II Fira del Dibuix

Quan aquestes ratlles apareguin, ja s'haurà inaugurat aquesta manifestació artística que tant d'èxit assolí l'any passat. Sota el doble sostre d'una construcció provisional i dels plàtans del passeig de Gràcia, les parades que han muntat les galeries d'art barcelonines, plenes de carpetes vessant de dibuixos, coneixeran, ens pensem, la mateixa o major animació que l'any passat. Els collecionistes passaran hores fullejant, sospesant i vacillant, i el senyor que vol guarnir-se un pany de paret amb obres originals serà capaç de sentir aquell engrescament que fa saltar per damunt de les més rígides prescripcions pressupostàries.

Potser serà aquest darrer l'element més animador de la Fira del Dibuix, igualment que la Diada del Llibre no és pas el bibliòfil el seu animador, sinó el públic en general, que, amb una fúria que no ens hem acabat d'explicar mai, es llença a les llibreries i en surt carregat de paquets.

I també, potser, com s'ha esdevingut amb la Diada del Llibre, que ja és — a part la seva oficialitat — una data incorporada als costums, aquesta Fira del Dibuix s'afegirà també al calendari artístic de Barcelona i es consolidarà fins a ésser ja una celebració tradicional.

Algú rondinarà — com vàrem tenir ocasió de comprovar-ho l'any passat —, considerant poc bonic que a la Fira del Dibuix es puguin adquirir originals a poc preu. El que això digui, encara que sembli que tingui raó, desplaça la qüestió, que és de la incumbència estrictament personal dels interessats, els artistes.

Als altres, només ens pertoca de recomanar que es comprin força dibuixos, i com més ben pagats millor.

"A. D. A. M."

Hem rebut el número 3 d'*A. D. A. M.* (*Archivos documentarios de arte moderno para el estudio y la modernización racional del arte tipográfico*), que es publica a Barcelona en espanyol i en francès, sota la direcció de M. T. Bachmann.

Es la dita publicació un àlbum contenint un bon nombre de realitzacions de tipografia moderna, unes més encertades que d'altres, però en conjunt d'un gran interès, no solament per als tipògrafs, sinó també per als possibles i probables clients d'impremta i, en general, per a tota persona atenta als aspectes de les arts, entre les quals cal comptar les gràfiques, encara que ben sovint aquestes semblin inexistents d'ignorades que solen ésser pels crítics i comentadors de l'activitat artística, car ja és sabut que, en general, tots plegats tenim massa afició a comentar només les exposicions de pintura i escultura, i deixem sense dir-ne una paraula altres manifestacions artístiques, com una casa acabada de construir, o un bell imprès sortit d'uns tallers barcelonins.

Semblava que la tipografia a penes podia donar més de si, considerant insuperables, quant a valor estètic, les produccions sortides d'uns quants tallers d'impressors célebres. Les provatures per tal de cercar una forma nova, en efecte, havien fracassat de ple. Però els temps moderns, amb el gran desenrotllament de la publicitat, han permès allò que no semblava capaç de reeixir portat als llibres. Realment, en la tipografia publicitària i en el que en termes de l'ofici se'n diu remenderia, és possible de deixar córrer la fantasia i assolir realitzacions d'un caràcter marcadament modern i d'un bon gust impecable.

En això darrer s'escau, en la tipografia moderna com en tot, l'escull. No basta «fer modern». Aquesta condició, per ella sola, no té cap gran valor, ni, de vegades, cap valor en absolut. El que cal és bon gust. Amb els mateixos elements, un tipògraf reeixirà un imprès que en mans d'un altre pot ésser una monstruositat. Tothom ha tingut ocasions — desgraciadament múltiples — de comprovar-ho.

Per això és de remarcar lloablement una publicació com aquests *A. D. A. M.*, que a més a més d'honorar la tipografia barcelonina, constitueixen un repertori en el qual l'impressor trobarà força motius d'inspiració i moltes solucions encertades.

No totes les mostres que presenta, cal dir-ho, són del mateix valor. D'algunes d'elles diríem que cauen en el pecat de voler ésser modernes a ultrança. S'ha de confessar que el redactor de les consideracions sobre els models de l'àlbum ja fa algunes lleus reserves sobre algunes realitzacions: troba, per exemple, que el dibuix tipogràfic, quan es complica, resulta caríssim (consideració d'ordre pràctic) i dóna lloc a apreciacions més o menys favorables.

De totes maneres, cal felicitar els editors d'*A. D. A. M.* i, entre tots, procurar de fer possible que segueixi publicant-se.

BONA FI DE TEMPORADA

Deu pintors catalans

Vist el magnífic comiat de temporada que proporciona l'exposició de la Sala Parés, no pecarem d'optimistes si diem que servirà per a compensar amb escreix l'absència de pintura que sofrirem els dos mesos vinents.

Aquesta exposició de pintura és un conglomerat ortodox, on viu un gran sentit de responsabilitat i dignitat que es deixa a la consideració del país intelligent i del qual, a l'hora de personalitzar, s'ha d'extreure primerament el nom d'Alfred Sisquella.

Alfred Sisquella. — Figura

Sisquella, que no ha viscut mai l'exposició pròpiament dita i que sembla viure en l'hemisferi oposat al de les sensacionals trifulgues de la venda, quan s'hi troba fa tots els possibles de quedar bé, i ara assoleix indiscutiblement una consagració definitiva i un títol de màxim prestigi en la pintura actual catalana.

La seva *Figura* és l'equilibri perfecte, de dibuix, de color, d'emoció, d'afuats escrutinis en la profunditat superhumana del model; copsa com els grans privilegiats una sensació fora de l'abast de la materialitat més ben dissimulada, que vol dir en resum posseir en el punt just totes les imprescindibles facultats per a professar la pintura. No especialitza, no encarrila les seves possibilitats cap un camí fàcil i especulatiu; representa l'obtenció de la transmigració de l'esperit dels mestres i de la síntesi universal de l'art en la seva personalitat que ja està posada en marxa en la pista dels escollits.

L'escultor Manolo, deixant de banda els seus estris particulars, s'ha endinsat en la pintura, en la qual igualment ha reeixit. Exposa una natura morta més que discreta, diríem completament de pintor que sap molt bé el que porta entre mans.

Altra vegada ens tornem a encarar amb Mompou. Altra vegada hem de repetir els conceptes emesos no fa gaires setmanes, de càlid elogi per al seu art, que culmina actualment en l'enorme en la seva tela núm. 1, *Crisantems*, on es veu portada a un extrem de valor tota la conseqüència de la seva línia de conducta.

Togores és el pintor que amb més profusió numèrica s'ha presentat a la clausura de les exposicions. Ofereix cinc teles que responen a multitud d'escenaris, tots tractats ponderadament, pletòrics de força comentarista, d'una excellent impressió d'objectivitat i apuntant en *Noia nua* una repetició de la tela de Montjuïc, és a dir un global barroquisme de línia i un màxim devessall d'ofici en les carnacions.

El pintor Domingo, gran pintor Domingo, encarat a la figura i a la seva captació emocional, infiltra en les seves teles una pàtina daurada de consideració, sota la qual hi ha tot un procés d'excellències pictòriques, i s'hi ajunta un finíssim esperit de coneixedor psicòleg, que fa que tot li quedi amb una rellevant estructura; en aquest sentit, és modèlica l'obra núm. 3.

Les tres teles de Rafael Benet expressen tres estats diferents, plens de sensibilitat, on juguen aparelladament el colorisme més reeixit i un alt concepte general d'eurítmia, que posen de relleu l'esperit estètic i eclèctic del seu autor.

Joan Serra ha exposat tres obres d'una envergadura considerable. Serra, formidable de temperament, és un dels punts sensibles del cos de la generació catalana transcendent en art. Tota la seva producció porta un segell magnífic de forta personalitat, inconfusible de riqueses de paleta, amb tots els caràcters d'estar assolint una fita en el recinte que té la missió de transformar el desgavell pictòric de Catalunya, en una oligarquia, que considerarem com la màxima benaurança.

Serra en pintar posa en vibració tot el que de sensible té, i barrejant-ho amb les condicions esmentades, treu resultats tan definitius com tot l'exposat, sense excepció, a can Maragall.

L'inhibició absoluta del més lleu aspecte de sospitosa materialitat és una característica de Llimona. La seva *Figura* és segurament l'asseveració més important en aquest sentit. Viu un moviment pausadíssim en la serenor ambient, voltada d'una atmosfera

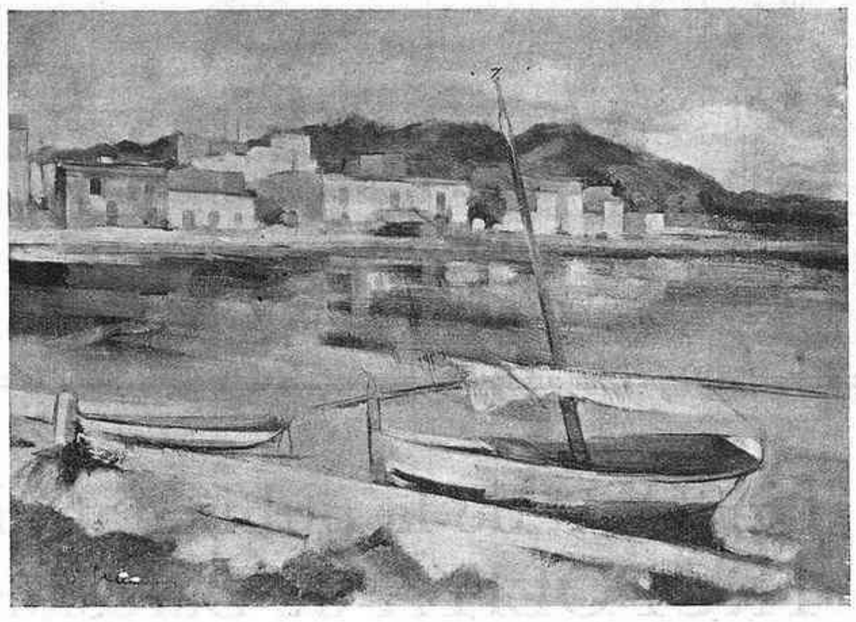

Joan Serra. — Marina

electrificada de sensibilitat, i és al mateix temps una nota molt aguda de distingides proporcions en la realització.

Excellent participació la de Capmany. Quatre obres mesurades amb gran aplom; en els paisatges, una rellevant comprensió del lirisme del bo; en la figura, una seguretat profunda de revelacions sensibles, i en la *Natura morta* una esplèndida collecció de justes i sàvies explicacions de qualitats.

La pintura de Créixams, en aquesta ocasió, sembla una mica agafada al vol. Encara en el record la gran impressió de la seva darrera exposició, les seves teles no adquireixen aquella importància, tot i arribant en alguns detalls al lloc que a més de pertànyer-li ens té acostumats.

Natura morta, de Manuel Humbert, representa una de les gotes de mel de més qualitat de la temporada.

En solidesa estructural, en equivalències pictòriques i extraoficials de la pintura i en impressió total, impressió subcutània, queda a demostrar com un exemplar d'antologia.

Les mateixes deduccions traduïdes per meitat a l'ànima i a l'antropologia, serveixen per la seva tela núm. 1.

D'haver tingut lloc aquesta exposició en iniciar-se la temporada, ho hauríem tingut en compte creient veure-hi un presagi.

Essent, contràriament, en un final, ens ho hem de pendre com a recurs de provisió davant del desert que s'acosta i com a lenitiu dels grans desastres presenciats en deu mesos de seguir locals més o menys infectats per bacils que són tolerats i admirats en la seva degradació espiritual.

Per acabar, repetim la creença en una reacció inajornable originada per aquest aplec de pintura moderna catalana.

E. F. G.

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

Una obra d'art d'una bona firma? Podeu adquirir-la a la FIRA DEL DIBUIX

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passatge de Gràcia, 56. Telèfon 16285
BARCELONA

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

GALERIES
◆ SYRA ◆
DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710
OBJECTES PER A PRESENTS
EXPOSICIONS D'ART

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

RADIO I DISCOS

Discos de música exòtica

Pocs documents hi ha que ens informin de la música folklòrica de l'Amèrica del Sud i això fa contrast amb l'abundància d'enregistraments de música negra, que indubtablement és superior quant a varietat de formes. Generalment, la majoria dels cants d'aquestes tribus presenten temes molt breus repetits fins a la sacietat, però sempre amb variants. La notació gràfica és molt senzilla, degut al caràcter regulat dels intervals emprats, però l'emissió vocal és difícil, segons es pot jutjar pels enregistraments obtinguts d'Os-Ko-mon, individu pertanyent a la tribu Yakima. La majoria revelen un caràcter profundament patètic que s'expressa amb accents gutturals i crits. La percussió que acompanya aquests cants alterna entre la violència i la tendresa, indicant les sinuositats rítmiques del text vocal en estreta relació. Vuit cants han estat enregistrats per la casa Pathé en els discos 9093 i 9094.

Són nombrosos els enregistraments de música aràbiga que contenen els catàlegs dels editors Cia. del Gramòfon, Columbia i Pathé. La marca Parlophon ha publicat una altra col·lecció de vint discos com a resultat d'una emissió tramesa a l'Algèria que ha actuat d'acord amb els músics populars del país. De totes formes, no ha estat feta l'emissió seguint les normes purament científiques, com ho hauria fet qualsevol Institut de fonètica; tot al contrari, revela un interès comercial de voler liquidar aviat i amb profit l'edició.

La casa Parlophon s'ha dirigit per a aquests enregistraments als jueus del país, i així es pot sentir l'orquestra típica Mimoun i els artistes vocals Akli, Cheikh Said, tots ells professionals, i per tant que especulen amb les aficions occidentals, puix que no menyspreen les *tournées* pels casinos d'Europa. Per això el seu repertori es ressent d'un cert amanerament i fins i tot arriben a interpretar ritmes que no són els seus i utilitzen sovint el piano per als acompanyaments.

Són aquests enregistraments un índex ben expressiu de l'estat actual de la música indígena, revelador del caràcter de transició que domina en tota la vida musulmana de l'Algèria, que es mou entre dues civilitzacions.

Uns altres enregistraments, també de Parlophon, han volgut donar un aspecte documental a aquests treballs, contenint els monòlegs de Jeannot. Aquest artista és un còmic europeu molt conegut del públic d'Algèria que imita molt bé els accents i girs abigarrats d'aquest país; el seu llenguatge truculent és una barreja de francès, espanyol i aràbic.

Hi ha també la utilització de temes indígenes per compositors europeus, i ací hem de remarcar la poca fortuna d'aquests enregistraments, puix no han estat els compositors escollits els més representatius ni els millors. Heus ací com el fonògraf indica des del seu lloc que no han estat inútils cent anys de colonització. Hi ha la possibilitat que un compositor de talent empri aquests temes folklòrics per a produir obres ben significatives com s'ha fet amb d'altres temes locals. Fins ara només es pot citar la *Suite algérienne* de Saint-Saëns com a obra d'una certa volada. De les més significatives és també la *Rapsodie kabyle*, de Barbès, el qual utilitza la tècnica moderna i que darrerament ha estat el compositor que més ha dedicat les seves activitats a aquesta música.

J. G.

—Potser feia cinc anys que no ens havíem vist. Si no m'hagués aturat no l'hauria coneguda.
—Jo l'he conegut de seguida pel barret.

(*Vart Hem*, Estocolm)

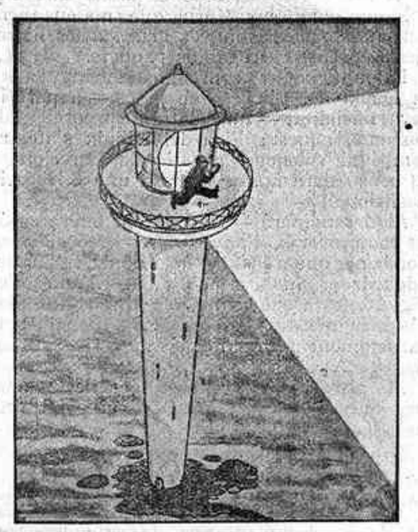

El guardià del far. — Que és pesat llegir, amb un llum que no s'està quiet!

(*Everybody's Weekly*)

—Quina delícia, trobar-se fora del bullici de la gran ciutat!

(*Der Goetz von Berlichingen*, Viena)

El que pot fer la ràdio

En la pàgina que *Comœdia* dedica setmanalment a la ràdio, Paul Dermée ha escrit que «la ràdio és alguna cosa més que una capsa de música». Nascuda després del fonògraf, es limità a seguir-lo llarg temps. Tots els programes de totes les estacions del món eren integrats per concerts.

Però sorgiren alguns homes que s'adonaren que la ràdio podia fer altres serveis. Un que es feia dir «le Parleur Inconnu», i que resultà ésser Edmond Dehorter, creà fa deu anys el ràdio-reportatge, i Maurice Privat, des de la Torre Eiffel inaugurava el primer diari parlat i una universitat popular per T. S. F.

A tot arreu, la música emesa per les ones ha cedit en favor d'altres esmerços de la ràdio, per bé que en proporcions molt variables.

A Austria, la música pren el 62 per cent de l'activitat de les estacions, i el 7'7 per cent la literatura. La mitjana de la música en les diverses emissores alemanyes és del 58 per cent. A França, calculat a ull, perquè manquen les estadístiques, el tant per cent deu ésser per l'estil. Però es preveu que aquestes proporcions minvaran.

Pel contrari, el teatre, cada dia més del gust dels radioients, augmenta el seu lloc en els programes, de tal manera que es fa sentir la necessitat d'explorar el fons teatral de tot el món a fi d'extreure'n peces per a la ràdio, d'estimular la producció contemporània, etc.

Però Paul Dermée sosté que tant el teatre — i la literatura que, mitjançant algun subterfugi, podria convertir-se en escènica — com la música són cridats a ocupar, només, una tercera part cada un de les emissions.

«De què es compondrà l'altra tercera part? Primer que res, de les formes vivents, escèniques, del periodisme: ràdio-reportatge, que ja no haurà d'ésser gairebé exclusivament esportiu, d'intervius, de ràdio-debats sobre totes les qüestions d'actualitat...

»En fi, cal no oblidar que la ràdio té una missió directament educadora. Caldrà, per tant, reservar un lloc, en les emissions, a diverses lliçons destinades, ja a completar l'ensenyament de les escoles, ja a dirigir els estudis post-escolars, ja a orientar i secundar els esforços dels que creuen que viure és apendre. Ara que els educadors de tota mena que col·laboraran en aquestes emissions, hauran de trobar el mitjà de convertir-les en escèniques.»

En resum, sembla fatal que el desenrotllament racional de la ràdio tindrà com a conseqüència la reducció de la part de música dels programes.

Si això s'esdevé com pronostica el crític, serà cosa de deplorar-ho? Potser no, ben mirat. Al capdavall, per la mena de música que tantes i tantes vegades es dóna per ràdio... Però el mal és que quan no es dóna música, es radien coses que tampoc valen massa la pena.

—Tu també vols ser mariner, menut?
—Ja ho crec! Quina vidassa: una xicota a cada port!

(*Interessante Blatt*, Berlín)

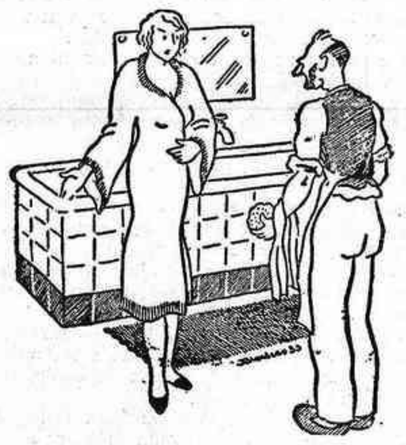

—Ja podria trucar abans d'entrar. Un dia em trobarà despullada.
—No, senyora; sempre miro pel forat del pany.

(*Gringoire*, París)

Compreu dibuixos i estimeu-los. I compreu-los a la FIRA DEL DIBUIX

II Fira del Dibuix

Passeig de Gràcia, entre Plaça de Catalunya i Corts Catalanes

El repòrter. — I us amoïnen gaire les senyores de les associacions benèfiques?

(*Judge*, Nova York)

El director. — Suposo que de moralitat...
El nou empleat. — Irreprotxable... però em sé fer càrrec que, en certs casos, el negoci és el negoci.

(*London Opinion*)

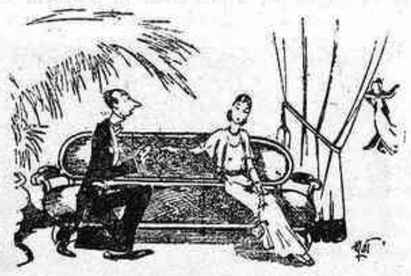

—El que més m'agrada de vostè són les tan evidents qualitats de la perfecta donzella.
—Sí, ja m'ho deia el meu difunt marit.

(*Marianne*, París)

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

L'eficàcia de la publicitat en el F. C. METROPOLITA de Barcelona, la demostra el fet que és el mitjà de propaganda utilitzat per les Cases més importants de tots els rams.

Concessionària exclusiva:

AGA

(Secció Metro Transversal i enllaç Ferrocarril del Nord)

Pelai, 62, 1.r, 2.a - Telèfon 15300
BARCELONA

Carrer de Tarragona, 7, 2.
MADRID

La Publicitat

Publica la informació més completa, tant internacional com peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

Suscriviu-vos a MIRADOR
Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. .....
que viu a .....
carrer ..... n.º ..... es subscriu a MIRADOR
vel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

..... de ..... de 193...
Signatura

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006